

ԱՐԶԱԳԱՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

Bimestriel bilingue publié à Genève

JANVIER - FÉVRIER 2020

N° 226

LE SCANDALE DES ADOPTIONS ILLÉGALES ET LE SYSTÈME DES VALEURS

Բովանդակություն

- Էջ 5** - Արփի մասին
- Էջ 6** - Կրկին խաբույրը յիմարություն է
- Էջ 11** - Ցեղասպանության ճանաչում եւ անվտանգություն. Հայրության ու Հայաստանի մէկ ճակատը
- Էջ 16** - Արտաշատում յայտնաբերուել է հնագոյն ջրամատակարարման համակարգ - Թուրքիան գործարկել է հայոց ցեղասպանությունը ժխտող կայք
- Էջ 19** - Տպագրուել են Կոմիտասի գերմաներէնով գրուած ստեղծագործությունների նոտաները
- Էջ 20** - Եղիշէ Զարեցի Արփենիկն ու Իգարեւիան - 2019 թուականի յունուարից հոկտեմբեր Արցախի է այցելել 40'097 զբօսաշրջիկ
- Էջ 22** - Ժընեւ և Լեման շրջանի Սուրբ Յակոբ Եկեղեցւոյ լուրեր

Sommaire

- P. 3** - Interview avec Raffi Doudaklian
- P. 4** - Nouveau CD d'Alexander Brincken
- P. 7** - Sahak Mashalyan, nouveau patriarche arménien de Constantinople
- P. 8** - Interview avec Zara Hovhannisyan
- P.10** - Le 30e anniversaire des massacres des Arméniens de Bakou - Rencontre avec Ani Khachatryan
- P. 12** - Nouvelles acquisitions en 2019 de la bibliothèque Saint Grégoire de Troinex - L'UNESCO célébrera les anniversaires de Henri Verneuil et d'Alexandre Spendiaryan
- P. 13** - L'Arménie et l'Initiative "Ceinture et Route"
- P. 15** - Voyages KASA en 2020
- P. 17** - En Arménie, la découverte d'un squelette d'une guerrière relance le mythe des Amazones - "Ordres de tuer - Arménie 1915" de Taner Akçam vient d'être publié en français
- P. 18** - Les partisans d'Erdogan menacent de commettre un nouveau génocide des Arméniens
- P. 23** - Nouvelles de l'Ecole Topalian
- P. 24** - Nouvelles de l'UAS

Manifestation des mères devant le Parquet d'Erevan, le 10 janvier 2020

L'année 2019 fut marquée en Arménie par la révélation d'un nombre d'affaires de corruption et de détournements de biens publics impliquant des hauts-responsables de l'ancien régime dont quelques-uns ont été mis en détention et certains autres ont fui le pays.

Mais l'affaire la plus bouleversante fut sans doute le scandale des adoptions illégales qui a éclaté suite à l'incident dont a été victime Haykuhi Khachatryan, une mère de 33 ans, originaire de la région de Kotayk. Le 24 septembre 2019, après avoir accouché d'un petit garçon, Haykuhi a été informée que son bébé était mort-né. Face à son refus de croire à la perte de son enfant, une somme d'argent lui a été proposée par le médecin. Elle a alors lancé sur les réseaux sociaux un mouvement appelé "Mères arméniennes" pour recueillir des informations sur la maternité de l'Hôpital républicain où son accouchement avait eu lieu. Quelques 507 mères ayant perdu leurs nouveau-nés dans des circonstances controversées ont répondu à l'appel en lui confiant leurs histoires personnelles et 101 plaintes ont été déposées.

Une enquête pénale a été ouverte suite à ces dépôts de plainte et après le constat que les adoptions par des étrangers étaient quatre fois plus nombreuses que celles par les Arméniens. Dans un communiqué du 14 novembre 2019, le Service national de sécurité (SNS) a annoncé avoir démantelé un réseau ayant vendu une trentaine de bébés à adopter à des Italiens entre 2016 et 2018 en violation flagrante de la législation arménienne. >>>

**LA RÉDACTION VOUS SOUHAITE
UNE EXCELLENTE ANNÉE 2020**

Avec les compliments de
TAVITIAN
Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

LE SCANDALE DES ADOPTIONS ILLÉGALES ET LE SYSTÈME DES VALEURS

➤➤➤ Selon le SNS, entre 2016 et 2018, une douzaine de femmes, qui s'étaient adressées à des institutions médicales pour un avortement, ont été contraintes à accoucher et à consentir par la suite à l'adoption. Dans plusieurs cas, elles étaient même menacées par des médecins qui leur donnaient des fausses informations, en les incitant à donner leur consentement pour l'adoption.

Ainsi, après avoir reçu un consentement écrit des mères, les nouveau-nés étaient transférés dans des orphelinats avec des dossiers médicaux contenant des diagnostics truqués.

En abusant de leurs pouvoirs et en se fondant sur ces diagnostics inventés, les membres du personnel des établissements concernés avaient par la suite organisé l'adoption de ces nouveau-nés par des étrangers.

Dans d'autres cas, les mères avaient été informées par les médecins qu'elles avaient donné naissance à des bébés mort-nés, dont les corps ne leur ont pas été montrés sous différents prétextes.

Certaines femmes s'étaient adressées aux organes chargés d'appliquer la loi mais leurs demandes n'avaient jamais abouti.

Après cette découverte, des poursuites ont été engagées contre plusieurs personnes dont le chef de la plus grande maternité d'Arménie, son adjoint et la directrice d'un orphelinat d'Etat basé à Erevan. Nous espérons que tous les coupables seront identifiés et condamnés.

Indépendamment du résultat de la procédure judiciaire, ces histoires, dignes d'un film d'horreur, reflètent une déchéance morale profonde dans laquelle la société arménienne avait sombrée. Les diverses affaires de corruption et d'autres scandales qui ont été dévoilés après la Révolution de Velours suscitent l'indignation et la colère de tous les Arméniens. Mais comment en sommes-nous arrivés là?

Ces révélations font surgir une foule de questions troublantes auxquelles doit faire face la société arménienne, tant en Arménie que dans la diaspora, tout d'abord en remettant en question l'image qu'elle a d'elle-même et de ses valeurs.

L'exploitation et l'oppression des classes les plus vulnérables de la population, en tant que moyens d'enrichissement personnel, ne sont pas nouveaux dans l'Histoire. Mais de nos jours, quand elles prennent une telle ampleur et se pratiquent dans l'indifférence générale au point de devenir presque la

norme, il est légitime de se poser des questions sur le système des valeurs de la société concernée.

Beaucoup d'Arméniens sont fiers d'appartenir à une nation plusieurs fois millénaire et surtout d'être le premier Etat chrétien. Les autorités ecclésiastiques qui, après la chute du communisme, avaient la voie libre pour déployer leurs activités spirituelles, se sont-elles inquiétées du climat de corruption généralisée qui régnait dans le pays? Ont-elles cherché à comprendre pourquoi les valeurs chrétiennes telles que le respect de la vie et de la dignité humaine, la compassion et la charité envers son prochain étaient étrangères à la classe dirigeante et à une partie de la population? Pourquoi les milieux qui prétendent défendre les "valeurs traditionnelles nationales" n'ont-ils pas dénoncé ces crimes odieux?

(Photo crédit: www.1lurer.am)

Le trafic des nouveau-nés tel que décrit par les victimes n'aurait pas pu se produire sans la participation, la complicité et la complaisance d'un grand nombre d'intervenants occupant des fonctions importantes ou inférieures dans la hiérarchie des hôpitaux, orphelinats, services sociaux, services tutélaires, services d'état civil, organes chargés d'appliquer la loi, y compris la police, le ministère public et les tribunaux, ministères concernés, etc.

Comment se fait-il que ces crimes aient pu rester secrets durant toutes ces années? Si le silence des acteurs corrompus est compréhensible, on comprend mal pourquoi ceux et celles en Arménie et dans la diaspora qui avaient eu connaissance de ces cas sans en avoir tiré des bénéfices personnels ne les ont pas dévoilés au public.

Le temps est venu pour entamer un débat public de fond sur toutes ces questions douloureuses. Un travail de réflexion sur la responsabilité de chacun(e) devrait être mené en toute humilité et sans hypocrisie. Cela est indispensable pour aller de l'avant et commencer à construire une société basée sur de vraies valeurs universelles, humaines et chrétiennes.■

Maral SIMSAR

ԱՐԶԱԿԱՆԳ www.artzakank-echo.ch

Rue de la Terrassière 58 - 1207 GENEVE-SUISSE
Tél. +41(0)78 892 93 31 - artzakank@yahoo.com

Responsable de publication: Maral Simsar
Prix d'abonnement annuel: CHF 30.- (6 numéros)
CCP 12-17302-9 - IBAN CH-07 0900 0000 1201 7302 9

PREMAT S.A.

IMPORT & EXPORT

9, RUE DES ALPES

CH - 1201 GENEVE

TEL. 022 731 69 35

"LES TERRITOIRES LIBÉRÉS PAR LE SANG NE PEUVENT PAS ÊTRE PRÉSERVÉS PAR DES PAROLES MAIS PAR DES ACTIONS CONCRÈTES"

**INTERVIEW AVEC RAFFI DOUDAKLIAN,
DIRECTEUR EXÉCUTIF DE LA FONDATION TUFENKIAN**

La promotion de la justice sociale en Arménie, le repeuplement et le développement en Artsakh sont les lignes d'action principales de la Fondation Tufenkian. Ces programmes en Arménie visent à surmonter la pauvreté, à créer des opportunités en matière d'éducation, à protéger l'environnement et les droits de l'homme. La Fondation met en œuvre des projets d'infrastructure et de développement à grande échelle en Artsakh.

Pour en savoir plus, nous avons interviewé le directeur exécutif de la Fondation, Raffi Doudaklian.

Plaqueminiers dans le village de Van (Kashatagh, Artsakh)

Quels sont les buts et les domaines d'activité de la Fondation Tufenkian en Arménie?

La Fondation Tufenkian a commencé ses activités en Arménie en 1998 et en Artsakh en 2003. Le fondateur en est James Tufenkian, un homme d'affaires des Etats-Unis. Dans ces années, les besoins d'ordre humanitaire étaient immenses et les œuvres de charité étaient plus que nécessaires. Les buts de la Fondation à l'époque étaient de fournir de l'aide humanitaire directe aux personnes nécessiteuses et de mener une action de bienfaisance dans les différentes régions. Avec le temps, la fondation a petit à petit modifié la nature de son action et actuellement, en Arménie, nous contribuons au développement de la société civile (droits des femmes, protection des enfants vulnérables, écologie, réforme de la législation minière, etc.) et en Artsakh, nous concentrons nos efforts entre autres sur le repeuplement et le développement des territoires libérés*.

Pourquoi travaillez-vous principalement dans les territoires libérés en Artsakh?

La raison est claire et simple: Les territoires libérés, notamment Kashatagh et Shahumyan, ont une grande signification stratégique pour la sécurité, le

(*) Les régions autour de l'ancien Oblast Autonome du Haut-Karabagh.

Né à Anjar au Liban, Raffi Doudaklian est diplômé de l'Université Haigazian (Beyrouth) et de l'UCLA (USA). Il est spécialisé dans les sciences politiques et l'histoire contemporaine du peuple arménien. Pendant quelque temps il a collaboré avec des journaux arméniens et a participé aux mouvements politiques de la société civile.

Par la suite, il a travaillé comme enseignant, puis directeur de l'école de l'Union de secours arménien (H.O.M.) de Toronto. C'est à cette époque qu'il a transformé l'école secondaire (8 années) en lycée (12 années) et a fait construire un nouveau bâtiment scolaire moderne.

Auteur de centaines d'articles, Raffi Doudaklian a visité l'Arménie et l'Artsakh à différentes occasions. Depuis 2004, il s'est établi en Arménie où il a d'abord dirigé *Mission East*, une ONG danoise de secours et de développement, et à ce titre a travaillé avec le gouvernement et des associations locales sur une série de projets de santé publique et de réformes dans l'éducation. Depuis 2016, il dirige la Fondation Tufenkian en Arménie. Il est marié et père de deux fils et d'une fille.

développement sûr, la stabilité politique et militaire de l'Arménie et de l'Artsakh. Tout d'abord, ce sont des territoires historiquement arméniens. Jusqu'en 1920, ils étaient peuplés majoritairement d'Arméniens. Ils abritent de nombreux monuments culturels arméniens comme par exemple le monastère Tsitsernavank, l'église Saint Minas et celle de Hodjants, qui témoignent de notre présence séculaire sur ces terres. Leur cession à l'Azerbaïdjan constituerait non seulement l'abandon des territoires appartenant aux Arméniens mais compromettrait également la sécurité de l'Arménie et de l'Artsakh, couperait le cordon ombilical entre les deux républiques arméniennes et menacerait l'existence même d'Artsakh de manière générale. Bref, ces territoires doivent rester une partie intégrante de l'Arménie et de l'Artsakh. Or, les terres libérées par le sang ne peuvent pas être préservées par des paroles mais par des actions concrètes. C'est pourquoi elles devront être repeuplées pour devenir des territoires viables sur le plan économique et gagner en valeur de sorte qu'il ne soit plus possible de les céder.

Quels sont les projets que vous avez réalisés à ce jour dans les territoires libérés?

INTERVIEW AVEC RAFFI DOUDAKLIAN, DIRECTEUR EXÉCUTIF DE LA FONDATION TUFENKIAN

»»» Nos projets dans les territoires libérés sont nombreux et variés. Nous avons fondé près de l'ancienne ville de Jebrayil, le village d'Arajamugh avec toute son infrastructure. Actuellement, il comprend 24 maisons, une école, la mairie, un dispensaire, un terrain de jeu, etc. Nous avons créé un verger de grenadiers sur 5 hectares à côté du village en vue d'assurer son développement économique. Nous avons implanté un verger de grenadiers également à Yeritsavank au sud de Kashatagh. Dans le village de Van, toujours au sud de Kashatagh, nous avons créé un verger de plaqueminiers (kaki persimon). Dans le village avoisinant, Mijnavan, nous cultivons de l'orge sur un terrain de 350 hectares. A Berdzor, nous avons fondé un atelier de fabrication de cire, et avons distribué des vaches et des ruches aux habitants des villages au nord de Kashatagh. Il y a quelques années, nous avons fondé une minoterie et aidé des familles originaires de Syrie en leur accordant des prêts sans intérêt dans le but de soutenir le développement économique, etc. Ces projets ont pu être réalisés en collaboration avec nos donateurs et partenaires.

Une maison dans le village d'Arajamugh

Dans le domaine d'habitation, nous avons offert des dizaines de maisons aux familles réinstallées au nord et au sud de Kashatagh, dont 5 à des familles arméniennes de Syrie. Nous avons rénové des églises, dispensaires, centres communautaires, jardins d'enfants... En effet, il est difficile d'exposer le travail colossal réalisé en 16 ans d'activité. Pour avoir un aperçu plus détaillé, vous pouvez visiter notre site www.tufenkianfoundation.org

Actuellement, quels sont les besoins les plus urgents dans les territoires libérés?

Les besoins les plus urgents sont nombreux: des possibilités de développement économique pour les habitants, rénovation d'infrastructures et de routes, réalisation des projets culturels et sociaux, etc.

Quelle est la participation des structures étatiques dans ces projets?

NOUVEAU CD D'ALEXANDER BRINCKEN

Vient de paraître

La *Symphonie n° 4* en sol mineur, Op. 27 pour grand orchestre (2014-15) et le *Capriccio* pour piano et orchestre de chambre, Op. 11 (1985) du compositeur Alexander BRINCKEN que nous avons introduit à nos lecteurs dans notre numéro de juillet/août 2016.

Le CD contient des notes explicatives complètes en anglais et en allemand par le compositeur ainsi que par Rainer HELD, chef d'orchestre qui est ici à la tête de l'Orchestre national royal d'Ecosse. La partie du piano solo du *Capriccio* est tenue par le compositeur.

Nous recommandons vivement ce CD à nos lecteurs mélomanes car non seulement ils auront l'occasion d'apprécier ces œuvres originales et accessibles à un large public, composées dans un élan postromantique; mais pour les plus avertis, ils reconnaîtront les styles des œuvres de certains compositeurs, tels Bruckner et Wagner, et tout particulièrement les poèmes symphoniques de Richard Strauss, mais aussi des passages décrivant la beauté naturelle captivante de notre pays. Le compositeur lucernois nous gratifie de ses talents d'orchestrateur hors pair et sa musique nous touche profondément.

Pour se procurer ce CD vous pouvez contacter M. BRINCKEN, qui parle parfaitement l'arménien, en visitant son site: <https://www.brincken.ch/> ■ A. S.

Nous travaillons en étroite collaboration avec les autorités d'Arménie et d'Artsakh et essayons de coordonner nos activités. Il est important que l'Etat nous apporte son soutien et heureusement, nous rencontrons peu de difficultés à cet effet.

Quels sont vos projets d'avenir?

Nous entamerons bientôt la mise en œuvre d'un grand projet de repeuplement et de développement englobant cinq villages - Mijnavan, Van, Mush, Alashkert et Kovsakan - au sud de Kashatagh. Ce projet implique l'investissement de fonds importants dans ce vallon d'Araxe à 40 km de la ville de Kapan. Il s'agit de l'un des plus grands projets de la Fondation Tufenkian et il fera bientôt l'objet d'un communiqué officiel. ■

(Crédit photos: Page facebook de Tufenkian Foundation)

ԱՂԲԻ ՄԱՍԻՆ

Սօսի ՄԻՇՈՅԵԱՆ ՏԱՊՊԱԴԵԱՆ

Կաղանդը կը մօտենայ, եւ որքան որ ամեն տեղ ուտելիքներու առատութիւն կ'ըլլայ, նոյնքան ալ աղբարկղները աղբերով կը լեցուին: Վերջերս տեղացի կին մը կը գանգատեր.

- Ու՛Ֆ, էլի սկսուեց:
- Ինչո՞ւ այդպէս կ'ըսես. ի՛նչ աղուոր են ընտանեկան այդ հաւաքները:
- Ետքան բան տաքցու, դիր, վերցրու, տաքցու, դիր վերցրու, յետոյ էլ աղբը գցի:
- Բայց ինչո՞ւ աղբը:
- Ետքան բան ո՞վ պիտ ուտի...

Ա՛լ չերկարեցի գրոյցս, ո՞վ գիտէ, մտածեցի, իսկապէս կը չափազանցեն օրեր շարունակ Կաղանդ տօնելով...: Ահա թէ ինչո՞ւ, երկրի առաջին տիկինը կանանց յորդորեց ազատիլ այդ յոգնութենէ՛ն՝ զիրենք հրաւիրելով հանրապետութեան հրապարակ հաւաքական կերպով դիմաւորելու համար Նոր Տարին: Եւ ինչպէս միշտ, աւանդապաշտները նեղացան, իսկ յեղափոխականները ողջունեցին գաղափարը:

Աղբի մասին շատ նիւթ դարձաւ վերջերս քաղաքիս մէջ: Մարդիկ աղբը դուրս կ'ուզեն պահել իրենցմէ ու բնականաբար հեռաւորութիւն ստեղծել աղբին եւ իրենց միջեւ, այլապէս աղբերը տեսակաւոր մանրէներու եւ հիւանդութեանց դուռ կրնան բանալ: Եւ քանի որ տուն-տուն շրջող աղբահաւաքներ չկան, ուստի ամեն ոք իր աղբը շալկած թաղին ծայրը կը տանի հեռացնելու ինքզինք անկէ: Ու կարգը կու գայ կատուներուն, որոնք աղբամաններուն մէջ թէ դուրս տոպրակները ճանկելով իրենց յարմար կերը կը փնտռեն, կ'ուտեն: Նիկողոս Սարաֆեան իր «Վենսեսի անտառը» վիպակին մէջ տեղ մը կ'ըսէ. «Ապրիլը աղտոտիլ է». եւ քանի որ կ'ապրինք՝ պիտի աղտոտինք ու աղբ ունենաք: «Այն տունը որ աղբ ունի, կը նշանակէ որ հոն կենդանութիւն կայ», կ'ըսեր մեծ մայրիկս: Երանի՛ անոր որ աղբ ունի: Անտուն ու անտեր մարդիկ գիշերով կամ առտու կանուխ կը շրջին փողոցները եւ աղբամաններուն մէջէն բաներ կը փնտռեն: Երբեմն, աղբ թափողները նրբանկատ ալ կ'ըլլան, իրերը կամ գործածելի առարկաները թէւ հին, չեն թափեր աղբարկղին մէջ, այլ կը դնեն մայթին վրայ ու աղբապտիռին գործը կը դիւրացնեն: Ու գիշերները բուրգի կը վերածուին թաղի աղբանոցները, մինչեւ որ քաղաքապետի որոշումով աղբատար մեքենաները գան ու պարպեն տարածքն ու աղբամանները: Սակայն, քաղաքիս ամենէն խորթ երեւոյթներէն մէկը փողոցները աւլող, մաքրող, աղբերը հաւաքող տարիքոտ կիներն են, որոնք ո՛չ ցուրտ գիտեն, ո՛չ սառնոյց. ապրուստի ետեւէ վազող, ընտանիքին հոգերը շալկած, լուռ ու խոնարհ կը շալկեն նաեւ հոս ու հոն տարտղնուած աղբերն ու տերեւները: Աղբահաւաքներու մասին պոլսահայ գրող Կարայիս ճանճիկեան կարճ բանաստեղծութիւն մը ունի, ուր կ'ըսէ.

Աղբահաւաքը
75 տարի
ծառայեց քաղաքին
փողոցները աւլեց
մեռաւ առանց յրելեանի :

Վերջերս դիմաւորտրի վրայ ծախու շքեղ տան մը յայտարարութիւնը դրուած էր:

Մեկնաբանութիւններուն մէջ սփիւռքահայ մը կը հարցներ, թէ շէնքը սովետակա՞ն շէնքերէն է, թէ Նոր կառուցուած: Թէ ինչո՞ւ այդ հարցումը կ'ըներ, կը գուշակեմ հարկաւ: Ան այդպէս կ'ըսեր ո՛չ թէ անոր համար որ սովետական շէնքերը խարխուլ են, իսկ Նորերը հաստատուն, այլ որովհետեւ սովետական ժամանակաշրջանին կառուցուած շէնքերուն մէջ աղբամուղեր կան, ուր շէնքի բնակիչները իրենց աղբերը կը նետեն: Սակայն հաւաքուած աղբերուն մինչեւ ամբողջապէս վերցուիլը, շէնքը ամբողջ աղբահոտով կը լեցուի:

Բնութիւնը, միւս կողմէ, կրկնումի մեքենայ մըն է: Ինքզինք կը կրկնէ, կը վերանորոգուի. ոչինչ աղբ կը մնայ, կղկղանքն անգամ պարարտացուցիչի յատկութիւն ունի հողին համար: Ու հողագործները կ'աղբեն հողը, այսինքն՝ աղբով հողը կը պարարտացնեն: Տրոնի աղբը (մնացորդը) հաւերուն կուտ կ'ըլլայ, դրոմի, վարունգի աղբը կովերը սիրով կ'ուտեն, հաւը մաքրելէր ետք ւաւեցած աղբը շուներուդ համար փառաւոր կեր կ'ըլլայ, ըմպելի շիշերը չեն թափուիր կ'օգտագործուին այլ պահածոներու համար, ինձորին կեղեւները քացախ կ'ըլլան... վերջերս ալ կը լսենք, որ կերպընկալէ շիշերը կը հաւաքուին եւ անոնցմով տարբեր իրեր կը ստեղծուին:

Եւ որովհետեւ աղբը մեր առօրեային մաս կազմող երեւոյթ մըն է, բնական է որ ժողովուրդի բառ ու բանին մէջ նաեւ իր տեղը ունենայ: Աղբ բառի գործածութիւնը կը դրսեւորուի մանաւանդ անծքներու եւ հայիոյանքներու ընդմէջէն: Երբ կ'ըսուի. «Աղբահարդ ճանչցիր», ըսել կ'ուզուի տեղդ իմացիր, քեզ կարգին պահէ: Ժողովուրդը կը հաւատայ, որ գէշ ու նենգ արարքը անպայման օր մը օրանց յայտնի կը դառնայ, որովհետեւ «աղբը ձիան տակ չի մնար», ի վերջոյ ձիւնը պիտի հալի, չէ՞:

Ամերիկացի բանաստեղծ Չարլզ Պոլքովսկի իր «Առանձին Բոլորի հետ» բանաստեղծութեան մէջ, կը նկարագրէ, թէ ինչպէս «բոլորս ալ ծուղակն ինկած ենք եզակի ճակատագրին» ու ոչ ոք կը գտնէ իր փնտռածը... Եւ՝ «Քաղաքի աղբանոցները կը լեցուին, թափոնները կը լեցուին, խենթանոցները կը >>>

ԿՐԿԻՆ ԽԱՐՈՒԻԼԸ ՅԻՄԱՐՈՒԹԻՒՆ Է

Բագրատ ԵՄՂՈՒԳԵԱՆ

Հայաստանի Գ. Հանրապետությունը, հիմնարկություն են սկսեցի իր բոլոր պատգամները ուղղեց Հայաստանի, Արցախի հանրապետության եւ սփիւռքահայության: Ցարդ գործող բոլոր նախագահները եւ վարչապետ Փաշինեան, ներառեալ բոլոր նախարարները իրենք զիրենք պատասխանատու համարեցին հայ ժողովուրդի բոլոր հատուածներուն նկատմամբ:

Անշուշտ որ օրինականություն մեջ անոնց լիազորությունը սահմանուած էր միայն սեփական երկրի բնակչության հետ: Իրաւատու չէին որեւէ օտար երկրի քաղաքացի հայուն համար վճիռ կայացնելու: Բայց որպէս սկզբունք, գրկաբաց եղան համայն հայության հանդէս:

Անոնցմէ ոչ մէկը արտասանեց «սփիւռքը մեզի հետ կապ չունի» նախադասությունը: Եւ ւաւելին՝ «սփիւռքը հարիւր տարի ետ մնացած է» դժբախտ կարծիքը:

Այս բոլորը վիճակեցան Թուրքիոյ հայոց Նորընտիր պատրիարք Սահակ Բ.ին: Կարողալով պատրիարքին իշխանամետ «Աքշամ» թերթին կատարած յայտարարությունները, կը համոզուիւնք թէ ան այս բաները ըսելով կարծած է թէ հաճելի պիտի թուի թրքական կառավարության: Նոյն միտումով յաճախ կ'անդրադառնայ իր ծնած թաղամասին՝ Պայրամփաշայի: Ըսել կ'ուզէ թէ «ես տեղացի եմ ու կը պատկանիմ թուրք ազգին»: Չէ որ նախագահ Էրտողան յաճախ կը գոռայ «Երլի վէ միլի», այսինքն տեղացի ու ազգային տարրի նախընտրելի յատկությունը շեշտելով: Այսպէսով Սահակ Բ. նախքան գահակալություն, յայտարարած եղաւ թէ ինք ոչ թէ հայոց պատրիարքն է Թուրքիոյ մէջ, այլ թուրք պաշտօնակատար մը բազմադարեան պատրիարքական պառօնին վրայ:

Այս արդիւնքին հասնելու համար էր որ Թուրքիոյ իշխանությունները հայ ազգին պարտադրեցին չարեաց փոքրագոյնը ընտրելու ծառայող կանոնագիր: Արամ կամ Սահակ համարժեք էին իրենց համար: Պարզա-

ԱՂԲԻ ՄԱՍԻՆ

»»» լեցուին, հիւանդանոցները կը լեցուին, գերեզմանները կը լեցուին, ուրիշ ոչ մէկ բան կը լեցուի»: Գիտակցելով առանձնութեան տհաճ երեւոյթին, մաղթենք որ վերոնշեալ տեղերը չլեցուին միայն, այլ մարդիկ իրենց տան աղբերը թափելու ժամանակ թափեն նաեւ ներքին աղբերը՝ քենն ու ինքը, ու լեցուին բարութեամբ ու պարզութեամբ: ■

Ս. Ս.Ս.

(ՀԱՅՐԵՆԻՔ)

պէս Արամ սրբազանի անունը բաւականին մաշած էր փոխանորդութեան տարիներուն, եւ մեծ թիւով միամիտներ «Արամն լաւ է» ըսելով քուէարկեցին Սահակին: Այս արդիւնքին մէջ մեծ է Նախաձեռնարկ մարմնի մնացորդաց անդամներուն պատասխանատուութիւնը:

Թէեւ պատմութեան մէջ Անի քաղաքը հռոմեացիներու վաճառողներն ալ, Շահ Աբասը Տուղան արշաւելու կանչողն ալ հոգեւորականներն էին, բայց միւսն օրս հայ ժողովուրդի հոգեւոր առաջնորդէն ակնկալածը ազգին արժանապատուութիւնը վեր պահելն է, այլ ոչ թէ իշխանութիւններուն հաճելի թուիլը: Սակայն այս նախապատուութիւնն ալ վիճելի է ոմանց հաշույն: Կան հայեր, որոնք իրենց անհատական բարեկեցությունը վեր կը դասեն բոլոր բարոյական արժանիքներէն: Անոնք բնականաբար գոհունակութեամբ ընդունած են Սահակ Բ.-ի յայտարարությունները: Ինչպէս պատմութեան մէջ, այսօր ալ բնաւ նուազ չեն այն անձերը, որոնք կը կարծեն թէ բռնակալ իշխանութիւնը շոյելով կ'ապահովեն անոնց բարեացակամութիւնը:

Պարտիկնք նշել երկու կարեւոր կէտ: Սահակ Բ.-ի հայկական սփիւռքի մասին ըսածները կարելի է ընդունիլ որպէս ազատ մտքի արտայայտութիւն: Որոշ նիւթերու մէջ կարելի է համաձայնիլ կամ մերժել: Խնդիրը կը ծագի «Աքշամ» թերթի այդ կարծիքները փոխանցելու եղանակով: Թերթը իր գործածած վերնագրով իսկ հեռաւորութիւն դրաւ պոլսահայության եւ հայ ազգի միջեւ: Եւ երկրորդ՝ ոչ ոք պատրիարքէն կը պահանջէ պետութեան դէմ կռիւ ստեղծել: Հոս ալ խնդիրը պառօնին պահանջած գիտակցութեան բացակայումն է:

Ստրկամտութիւնը որդեգրածներուն շնորհաւոր ըլլայ Նորընտիր պատրիարքի գահակալութիւնը:

Անգամ մը եւս խաբուած է հայ ժողովուրդը, իյնալով չարամիտներու ծուղակին: Այդ խաբկանքը բաւականին սուղ պիտի արժէ պոլսահայ համայնքի հաշույն:

(ԱԿՕՍ)

La Gaîté depuis 1928

13, Rue de la Rôtisserie
1204 Genève
022 311 87 08
info@lagaité.ch
www.lagaite.ch

Articles de fêtes
Guirlandes, ballons & cotillons
Costumes & accessoires de déguisements
Farces & attrapes
Drapeaux

SAHAK MASHALYAN, NOUVEAU PATRIARCHE ARMÉNIEN DE CONSTANTINOPLE

par Claire LESEGRETAIN

Après des mois de tension avec l'État turc, les Arméniens de Constantinople ont élu le mercredi 11 décembre 2019 leur 85e patriarche, Sahak Mashalyan, qui a immédiatement informé de sa volonté de réformer les institutions patriarcales.

«Aujourd'hui, vous n'avez pas élu un patriarche, vous avez élu le premier serviteur de Dieu et du peuple», a commenté Sahak Mashalyan pour signifier sa posture d'humilité devant sa communauté, juste après son élection en l'église Sainte-Marie d'Istanbul.

Cet évêque de 57 ans a, en effet, été choisi comme 85e patriarche arménien apostolique de Constantinople par les «grands électeurs» (17 délégués religieux et 102 délégués laïcs), obtenant 90 voix contre une douzaine pour l'autre candidat, l'archevêque Aram Ateshian.

En tant qu'ancien responsable du conseil religieux du Patriarcat arménien, l'évêque Sahak Mashalyan était considéré comme le favori. Aram Ateshian, qui avait été nommé vicaire patriarcal en 2010, était perçu en Turquie, et plus encore en Arménie et dans la diaspora, comme trop proche du président Erdogan.

Un besoin de rénovation

Né en 1962, Sahak Mashalyan a étudié la philosophie à Istanbul, puis à Londres, avant d'être ordonné prêtre en 1992. Après avoir dirigé (1994 - 1997) l'école des Saints Traducteurs du Patriarcat de Jérusalem, puis le conseil religieux du Patriarcat de Constantinople (1999 - 2005 puis à nouveau en 2011), il soutient une thèse de doctorat à Etchmiadzine, le siège du catholicos de tous les Arméniens, où il devient recteur de l'académie de théologie.

Ordonné évêque en 2008 par le catholicos Karékine II, il a été élu, en juillet dernier, *Locum tenens* («celui qui tient lieu») du Patriarcat arménien de Constantinople. «Le Patriarcat a besoin de quelque chose de nouveau, ses institutions doivent être renouvelées», a indiqué Sahak Mashalyan, considérant que son élection pouvait représenter un premier pas en ce sens.

Des relations difficiles avec le gouvernement turc

De fait, le nouveau patriarche va devoir faire face à de nombreux défis. À commencer par les relations difficiles, pour ne pas dire conflictuelles, avec le gouvernement turc. Sahak Mashalyan, qui avait été chargé de coordonner le processus électoral lancé en avril dernier, près de deux mois après le décès de l'ancien patriarche Mesrob II Moutafian, mort après dix années de maladie, sait combien l'État turc a tout fait pour freiner ce processus électoral.

D'abord, en 2018, le gouvernement avait interrompu

brutalement un premier processus après que l'assemblée ecclésiale (sorte de synode de l'Église arménienne) avait élu Mgr Karékine Békadjian *locum tenens* du Patriarcat arménien de Constantinople.

Puis, en mars 2019, un décret du ministère de l'intérieur avait restreint le nombre des candidats aux seuls évêques résidant en Turquie.

Des questions délicates attendent le nouveau patriarche

«Sahak Mashalyan a la réputation d'être un homme d'une grande spiritualité et la communauté arménienne se demande comment il va s'en sortir politiquement», estime Philippe Sukiasyan, diacre de l'Église arménienne en France. Nul doute, selon lui, que le nouveau patriarche sera poussé, par Ankara, à se positionner sur des questions diplomatiques épineuses, telle la reconnaissance, 12 décembre, par le Sénat des Etats-Unis du génocide des Arméniens.

Autre défi qui attend le nouveau patriarche : celui des dizaines de milliers d'Arméniens islamisés qui réapparaissent et demandent le baptême. «L'ancien archevêque était très réticent à les baptiser par crainte des réactions de l'État turc et des islamistes», poursuit Philippe Sukiasyan. Mais cela ne pourra durer.»

Plus généralement, Sahak Mashalyan devra gérer une communauté arménienne qui n'a pas été vraiment gouvernée pendant dix ans, en raison de la longue maladie du précédent patriarche, et dont les nouvelles générations, beaucoup moins dociles face à l'État turc, aspirent à une modernisation de la vie de l'Église.

Pour le moment, les Arméniens de Turquie attendent la validation de l'élection de leur nouveau patriarche par Ankara. Ce qui devrait prendre «quelques jours normalement», selon Philippe Sukiasyan. Le Catholicos de tous les Arméniens à Etchmiadzine, qui lui a déjà adressé sa bénédiction, a d'ailleurs annoncé qu'il attend maintenant Sahak Mashalyan afin que ce dernier renouvelle ses vœux. ■

(la-croix.com)

POLÉMIQUE SUR LA RATIFICATION PROCHAINE DE LA CONVENTION D'ISTANBUL

INTERVIEW AVEC ZARA HOVHANNISYAN

"Je déplore les notions erronées de la famille traditionnelle arménienne et l'attitude envers les femmes qui sont répandues dans notre société"

Le 18 janvier 2018, le représentant permanent de l'Arménie auprès du Conseil de l'Europe signait la Convention sur la lutte et la prévention de la violence à l'égard des femmes et de la violence domestique (Convention d'Istanbul). En été 2019, un tollé de protestations s'est levé quand des hauts responsables du gouvernement Pashinyan se sont prononcés en faveur de la ratification de cette Convention signée par leurs prédécesseurs.

Les autorités ont été contraintes de reporter la ratification et ont demandé à un organe du Conseil de l'Europe, la Commission de Venise, un avis consultatif sur la conformité du traité à la Constitution arménienne. La Commission a répondu par l'affirmative dans son avis daté du 14 octobre 2019.

Manifestation à Erevan (Photo crédit: pastinfo)

Les détracteurs de la Convention, qui ont mené plusieurs actions contre ce document, affirment qu'il porte atteinte aux valeurs familiales via la promotion des droits des LGBT et la reconnaissance des mariages de même sexe et du statut dit de "troisième sexe".

Dans une déclaration officielle, l'Église apostolique arménienne a également émis des réserves sur la Convention et a appelé les autorités arméniennes à ne pas la ratifier. Les chefs spirituels disent qu'ils voient des dangers dans le sous-texte des articles qui, selon eux, impliquent la liberté des gens de choisir leur sexe et contiennent une formulation qui va à l'encontre de la perception arménienne de ce qu'est la famille.

Ces allégations sont réfutées par le gouvernement arménien et notamment par le ministre de la Justice Rustam Badasyan, qui a appelé le public à se méfier de la soi-disant campagne pour "la protection des traditions et des valeurs nationales" qui ne serait qu'une tentative de semer la confusion dans la société. Selon lui, la Convention d'Istanbul concerne exclusivement la prévention de la violence à l'égard des femmes.

Pour mieux comprendre les raisons derrière cette polémique qui suscite de grandes passions, nous avons rencontré **Zara Hovhannisyán**, une activiste des droits humains, membre de la Coalition pour arrêter la violence à l'égard des femmes ainsi que du Groupe de surveillance des prisons.

Ces derniers temps, dans le cadre des discussions autour de la Convention d'Istanbul, on parle beaucoup de menaces contre les "valeurs nationales traditionnelles". Les opposants de la ratification de cette Convention par le parlement arménien manifestent souvent une intolérance et une agressivité très prononcées. Qu'est-ce la Convention d'Istanbul et pourquoi suscite-t-elle une telle réaction en Arménie?

C'est un instrument du Conseil de l'Europe qui prévoit la prévention et la lutte contre la violence domestique et la violence à l'égard des femmes, la protection des victimes et la poursuite des auteurs de violences. Elle a été signée en 2011 à Istanbul, d'où son nom. Peut-être que la sensibilité des Arméniens envers la Turquie joue un certain rôle dans le rejet de la Convention mais je dirais que le déni des droits des femmes et de la violence domestique est profondément ancré dans notre société. Déjà en 2013, nous avons assisté à un mouvement similaire à l'occasion de l'adoption de la loi sur l'égalité des sexes ("Loi sur l'égalité en droit et l'égalité des chances pour les femmes et les hommes"). Cela revêtait une dimension non seulement culturelle mais aussi géopolitique. Rappelons qu'en 2013, après des années de négociations en vue de conclure un accord d'association avec l'UE, l'Arménie a subitement annoncé son adhésion à l'Union économique eurasiatique. C'est à cette même époque que le mouvement contre la politique d'égalité des sexes a surgi en préparation à la volteface des autorités arméniennes. Les droits humains et les libertés, considérés comme des valeurs européennes, ont fait l'objet d'attaques virulentes et de campagnes de dénigrement en opposition aux valeurs dites traditionnelles. En 2017, le processus d'adoption de la loi sur la prévention de la violence domestique ("Loi sur la prévention de la violence dans la famille, la protection des victimes de violence au sein de la famille et la restauration de l'harmonie dans la famille") a également rencontré une résistance farouche. Maintenant nous assistons à une troisième vague de protestations. Selon les >>>

INTERVIEW AVEC ZARA HOVHANNISYAN

"Je déplore les notions erronées de la famille traditionnelle arménienne et l'attitude envers les femmes qui sont répandues dans notre société"

»»» opposants, il n'existe pas de violence domestique en Arménie, ces lois ainsi que la Convention d'Istanbul défendent les droits des homosexuels, encouragent les mariages entre personnes de même sexe, légalisent l'adoption d'enfants par ces dernières, et ont pour but de détruire la famille traditionnelle arménienne. Ces campagnes de désinformation proviennent de la même source, la Russie, avec l'intention d'empêcher l'Arménie d'intégrer les structures européennes et de s'en approprier les instruments juridiques. Il s'agit donc d'une lutte d'ordre tant culturel que géopolitique.

Quelles sont les "valeurs de la famille traditionnelle" qui seraient prétendument menacées par la Convention d'Istanbul?

Je déplore la perception erronée de la famille traditionnelle arménienne et l'attitude envers les femmes qui sont répandues dans notre société. En fait, nous ne pouvons parler de valeurs traditionnelles arméniennes qu'à l'appui de documents historiques datant de l'époque où les Arméniens avaient un Etat et le document principal à cet égard est le *Livre de lois* (Datastanagirk) de Mkhitar Gosh (fabuliste, juriste et théologien du XIIIe siècle). Ce document juridique nous donne une autre image de la famille arménienne. A titre d'exemple, il prévoit dans le cas des femmes 6 motifs de divorce, dont l'infidélité du mari et la violence conjugale, contre seulement 3 pour les hommes, alors qu'aujourd'hui dans notre société, l'infidélité masculine et la violence à l'égard des femmes sont tolérées. En matière de successions, Mkhitar Gosh accorde les mêmes droits aux femmes qu'aux hommes, ce qui est certes le cas actuellement mais dans la pratique, très souvent les femmes renoncent "volontairement" à leur part de l'héritage en faveur de leurs frères. De même, selon le *Livre de Lois*, le mari a l'obligation de prendre soin de sa femme malade alors que de nos jours, il est courant de voir des hommes abandonner leurs femmes pour cause de maladie.

Privés d'un Etat pendant six cents ans, les Arméniens ont vécu très longtemps sous le joug des Empires ottoman et perse. Ils ont ainsi subi l'influence de la culture et des coutumes des sociétés musulmanes qui les entouraient. Les perceptions déformées de la famille traditionnelle arménienne témoignent de cette influence. Ne reposant pas sur des documents, elles relèvent du droit coutumier et ne peuvent en aucun cas être considérées comme celles de la famille traditionnelle arménienne. Il est vrai que ces perceptions ont bel et bien existé pendant des siècles de domination mais dans une période antérieure en Arménie, les lois protégeaient la femme contre la violence domestique et lui donnaient le droit de se divorcer d'un mari violent.

Récolte de signatures contre la Convention à Gumri
(Photo crédit: Sputnik/Armenuhi Mkhoyan)

Pensez-vous que les partisans de l'ancien régime sont derrière cette campagne contre la ratification de la Convention dans le but de nuire à la popularité du gouvernement?

Il y a certes un contexte politique mais il faut tenir compte également du manque de communication de la part des autorités. En effet, le niveau des connaissances en matière des droits humains au sein de la population est faible car ces questions ne font pas partie des programmes des écoles et des institutions d'enseignement supérieur. Le laps de temps après la révolution de velours est très court pour la mise en œuvre des réformes radicales dans les domaines de l'éducation et des médias. Il appartient aux autorités d'expliquer à la population la Constitution, les conventions et les traités internationaux que l'Arménie a signés ainsi que les avantages que les citoyens en tireront. Après la chute de l'Union soviétique, il était question de se réapproprier l'identité arménienne et en l'absence de travaux de recherches et des campagnes d'information, chacun a développé ses propres idées sur les valeurs traditionnelles arméniennes selon la façon de vivre de son grand-père ou arrière-grand-père. C'est pourquoi, chaque fois que nous parlons de violations des droits humains, les adeptes de ces fausses valeurs, soutenus par des représentants de l'ancien régime, opposent une forte résistance et font dévier le débat de la question de fond à celle de différentes influences politiques et ainsi freinent l'évolution des mentalités. Il reste beaucoup à faire dans les domaines de communication et d'éducation en vue de former des citoyens conscients de leurs droits et des outils leur permettant de se défendre.

Quels avantages tirera l'Arménie par la ratification de la Convention d'Istanbul?

L'Arménie bénéficiera de l'aide et de l'expertise du Conseil de l'Europe pour réaliser des réformes dans plusieurs domaines. A titre d'exemple, les collaborateurs du système judiciaire auront la possibilité >>>

LE 30e ANNIVERSAIRE DES MASSACRES DES ARMÉNIENS DE BAKOU

Le 13 janvier 2020 les Arméniens ont commémoré le 30e anniversaire des pogroms anti-arméniens de Bakou, l'un des épisodes les plus tragiques du conflit entre l'Azerbaïdjan et l'Artsakh.

Dans une déclaration publiée à cette occasion, le Premier ministre Nikol Pashinyan a rendu hommage à la mémoire des victimes en soulignant la contribution des Arméniens au développement de l'industrie pétrolière de Bakou au 19e siècle et le fait qu'aujourd'hui encore, "les auteurs qui ont commis des atrocités contre des personnes sans défense sont considérés comme de héros de l'Azerbaïdjan".

"Je déclare en toute responsabilité que nous n'autoriserons pas de nouvelles tentatives d'extermination ou d'expulsion d'Arméniens. La République d'Arménie, la République d'Artsakh et tous les Arméniens du monde entier mettront tout en œuvre pour garantir le droit à l'existence et le développement pacifique du peuple arménien dans sa patrie historique, y compris à l'Artsakh " a-t-il conclu.

(Crédit photo: ArmeniaTV.am)

Pour rappel, le 13 janvier 1990, scandant des slogans "Gloire aux héros de Sumgait!", "Vive Bakou sans les Arméniens!", une foule de milliers de personnes, s'étant divisée en groupes dirigés par des militants du Front populaire d'Azerbaïdjan (FPA) avait commencé méthodiquement, "maison par maison", à "nettoyer" la ville des Arméniens.

Ceux qui ont échappé à la mort ont été expulsés de force. Des milliers d'Arméniens se sont enfuis sur des radeaux à travers la mer Caspienne vers le port de Krasnovodsk, en République soviétique socialiste de Turkménistan, et de là, par voie aérienne, vers l'Arménie et la Russie.

Les pogroms ont duré une semaine entière avec l'inaction criminelle des autorités azerbaïdjanaises, des troupes de maintien de l'ordre et des unités de l'armée soviétique localisées à Bakou.

Ce n'est que dans la nuit du 20 janvier 1990 que des unités de l'armée soviétique ont été expédiées en la capitale de l'Azerbaïdjan pour mettre fin aux pogroms. ■

RENCONTRE AVEC ANI KHACHATRYAN

Le 26 novembre 2019, Artzakank a organisé une rencontre avec Ani Khachatryan, membre de *Armenian Environmental Front*, au Centre arménien de Genève.

Ani était de passage à Genève pour participer au *Forum Business and Human Rights* tenu à l'ONU du 25 au 27 novembre 2019.

Ani Khachatryan a fait un exposé des problèmes écologiques liés à l'exploitation minière en Arménie et a présenté la situation à Amulsar où les riverains bloquent les routes menant au site de la mine d'or depuis juin 2018. Elle a par la suite répondu aux questions des présents sur les dangers de ce projet minier. Les discussions ont continué autour d'une verrière jusqu'à tard dans la soirée. ■

INTERVIEW AVEC ZARA HOVHANNISYAN

▶▶▶ de suivre des stages de formation pour perfectionner leurs connaissances et développer une vision contemporaine des droits humains. Une partie de l'aide du Conseil de l'Europe sera consacrée à créer des foyers pour les victimes de violence domestique, assurant à ces dernières une meilleure protection. La ratification de la Convention d'Istanbul donnera aux citoyens arméniens la possibilité d'obtenir des visas Schengen plus facilement. En effet, si la notion d'égalité des sexes et de protection des droits des femmes n'est pas acceptée dans un Etat, aucun pays civilisé ne voudra laisser les citoyens de l'Etat concerné entrer facilement sur son territoire, en les considérant comme un facteur de risque pour la sécurité du pays. Si l'on ne partage pas les mêmes notions juridiques en matière de droits humains avec les pays européens, on ne peut pas prétendre à la libéralisation du régime des visas. ■

(La deuxième partie de l'interview, consacrée à la violence domestique, paraîtra dans notre prochaine édition).

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՃԱՆԱԶՈՒՄ ԵՒ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹԻՒՆ. ԶԱՅՈՒԹԵԱՆ ՈՒ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵ՛Կ ՃԱԿԱՏԸ

Դաֆֆի ՏՈՒՏԱԳԼԵԱՆ

«Շնորհիւ ամերիկահայութեան տասնամեակներու վրայ երկարող անդուլ ջանքերուն, Ամերիկայի մէջ Հայոց Ցեղասպանութեան ամբողջական ճանաչումը մտաւ անշրջելի փուլ: Գլխաւորաբար ՀՀ Ամերիկայի Հայ Դատի Յանձնախումբի, նաեւ՝ Հայկական Համագումարի, ամերիկահայ աստղերու, հեղինակաւոր անհատներու եւ Հայաստանի դիւանագիտական ներկայացուցիչներու շարունակական ճիգերուն՝ պատմական յաղթանակ արձանագրուեցաւ Ուաշինկթընի մէջ: Նոր օթոմանիզմի ռահվիրայ՝ սուլթան Էրտողաւի վերջին տարիներու վտանգաւոր եւ ապակայունացնող քաղաքականութիւնը եւս իր կարեւոր դերը ունեցաւ Գոնկրէտի ոչ-թրքականաստ շարք մը որոշումներու կայացման մէջ: Հայկական ճակատը ճիշդ կարողաց պահը եւ արձանագրեց պատմական յաղթանակ:

Հայաստանի արձագանգը չուշացաւ: Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան «պատմական իրադարձութիւն» համարեց Սենատի որոշումը, ճշմարտութեան եւ արդարութեան յաղթանակ, եւ համայն հայութեան անունով շնորհակալութիւն յայտնեց Սենատին: Հայաստանի Ազգային ժողովը յոտնկայս ծափողոյններով սկսաւ օրուան նիստը, իսկ Ազգային ժողովի նախագահ Արարատ Միրզոյան իր խօսքին մէջ շնորհակալութիւն յայտնեց ամերիկահայութեան, յատկապէս նշելով «Հայ Դատի Յանձնախումբի ու Ամերիկայի Հայկական Համագումարի ընկերները»:

Հայաստանի կեցուածքին մէջ յատկանշական էր վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի յստակ բանաձեւուած հայաստանեան քաղաքականութիւնը՝ Ցեղասպանութեան ճանաչման եւ Թուրքիոյ հանդէպ: Պաշտպանութեան նախարարութեան մէջ պաշտպանական պիւտճէի բնարկման ընթացքին, վարչապետը յատուկ անդրադարձաւ Սենատի կողմէ Ցեղասպանութեան ճանաչման, շեշտելով, որ Թուրքիոյ ժխտողականութիւնը Հայաստանի անվտանգութեան սպառնալիք է: Թուրքիան պետք է ճանչնայ Ցեղասպանութիւնը ու վերատեսութեան պետք է ենթարկէ տարածաշրջանի մէջ իր «ագրեսիւ» քաղաքականութիւնը, նշեց վարչապետը: Փաշինեան նաեւ յստակացուց, որ Հայաստանի նախորդ կառավարութիւններու օրերուն որդեգրուած՝ Թուրքիոյ հետ առանց նախապայմաններու յարաբերութիւններ հաստատելու քաղաքականութիւնը կը մնայ ի գործու:

Պաշտպանութեան պիւտճէին անդրադառնալով, Փաշինեան նշեց, որ ի հեճուկս ոմանց քաղաքական շահարկումներուն, Հայաստանը անցնող մեկուկէս տարիներուն ընթացքին աննախադէպ քանակով սպառազինութիւն ձեռք բերած է: Նկատի ունենալով մեր շրջապատի ագրեսիւ երկիրներու (Ադրբեջան եւ Թուրքիա) կեցուածքը, յառաջիկայ քանի մը տարիներուն նոր սպառազինութեամբ օժտուիլը եւ ռազմական զսպող հակակշիռ հաստատելը Հայաստանի անվտանգութեան քաղաքականութեան մաս կը կազմէ, ըսաւ Փաշինեան եւ շեշտեց, որ Հայոց բանակը Արցախի եւ Հայաստանի անվտանգութեան երաշխաւորն է:

Յստակ է, որ Հայաստանն ու համայն հայութեան աշխարհասփիւռ համայնքները տարբեր կեցուածքներ չեն կրնար ունենալ թրքական վտանգին ու Ցեղասպանութեան ճանաչման հրամայականին հանդէպ: Եւ չեն կրնար չհամաձայնիլ, որ ագրեսիւ Թուրքիան սպառնալիք է Հայաստանի համար, եւ հզօր պետութիւն-հզօր բանակը մեր գոյատեւման ու զարգացման, մեր անվտանգութեան ԳԼԽԱԲՈՐ երաշխիքն է:

Ամերիկահայութիւնը այսօր արտաքին ճակատի վրայ համահայկական յաղթանակ արձանագրեց, եւ ասոր զուգահեռ, Հայաստանը յստակացուց իր սկզբունքային ամուր կեցուածքը՝ Թուրքիոյ եւ Ցեղասպանութեան ճանաչման խնդրին հանդէպ: Եւ մենք ամեն պատճառ ունինք հաւատալու, որ այսուհետեւ Թուրքիոյ հանդէպ քաղաքական սկզբունքային կեցուածքը պիտի մնայ ամուր եւ անփոփոխ: Այլեւս հայութիւնը օրակարգէն դուրս հանած է առաջին նախագահի օրերու թրքական վախւորած քաղաքականութիւնը: Անցան այլեւս «Ցեղասպանութեան ճանաչումը արտաքին քաղաքականութեան մաս չի կազմեր» ու օրերը: Ամեն պատճառ ունինք հաւատալու, որ անցան նաեւ երկրորդ եւ երրորդ նախագահներու օրերուն սկսած՝ Թուրքիոյ հետ գաղտնի յանձնաժողովներ կազմելն ու բանակցութիւններ վարելը. հայութիւնը դառնութեամբ կը յիշէ Քոչարեանի թաքուն TARC-ն ու Սերժ Սարգսեանի օրհնութեամբ գաղտնօրէն մշակուած հայ-թրքական խայտառակ արձանագրութիւնները:

Աշխարհաքաղաքական, տարածաշրջանային նոր եւ վտանգաւոր իրադարձութիւնները դեռ «մեր առջեւում են», ինչպէս կ'ըսեն Հայաստանի մէջ: Մեր մեծագոյն մարտահրաւերը՝ Հայաստանի անվտանգութիւնն է, Արցախեան ռազմաճակատները, թրքական շրջափակումները ու Հայաստանը մեկուսացնելով՝ տկարացնելու եւ զիջումներ պարտադրելու թուրքադրբեջանական քաղաքականութիւնը:

Ցեղասպանութեան ճանաչման գործընթացը ոչ միայն պատմական արդարութիւնն ու ճշմարտութիւնը վերականգնելու նպատակ ունի, այլեւ՝ Հայաստանի անվտանգութեան համար խիստ կարեւոր պահանջ է անկասկած:

Այստեղ հայութեան տարբեր հատուածներուն միջեւ երկու կարծիք գոյութիւն չի կրնար ունենալ: ■

NOUVELLES ACQUISITIONS EN 2019 DE LA BIBLIOTHÈQUE SAINT GRÉGOIRE DE TROINEX

par Garabed YELEGEN

En 2019, nous avons acquis 70 nouveaux ouvrages sur la culture arménienne, édités en Arménie, en Turquie et en Europe.

Ces ouvrages sont en différentes langues (arménien, anglais, français, turc).

Voici quelques résumés sur leur contenu:

- Dans «Little Armenia's» récemment présenté avec enthousiasme par son auteur Robin Koulaksezian, nous découvrons le monde arménien dans 94 pays et 1000 villes (en français).
- Avec un livre bilingue (français, arménien), Denis Donikian nous emmène en Arménie lors de sa marche. Une description poétique de la région du sud.
- Le rédacteur en chef du quotidien «Nor Marmara», Rober Haddedjian nous propose en 10 volumes une balade dans le dictionnaire arménien. En jonglant d'un mot à l'autre, en nous expliquant leur signification, leur dérivé, homonyme ou leur synonyme, d'une façon très simple et captivante. Nous découvrons la richesse de la langue arménienne.
- Dans une autre série de 10 volumes, M. Haddedjian se balade dans les coulisses de la littérature arménienne. Il relate la vie, l'œuvre, les difficultés de nos écrivains contemporains (en arménien).
- Sur le même sujet, l'ancienne directrice du lycée Sahakyan-Nunyan d'Istanbul, Mme Verjin Deuchémédjian nous présente en 4 volumes les écrivains arméniens occidentaux (en arménien).
- Hagop Martayan, le très célèbre linguiste qui a présidé pendant des décennies «l'Institution de la langue turque», analyse en 3 volumes la culture arménienne (en arménien).
- L'ancien patriarche de Turquie, Chenork arkyébisgobos Kaloustyan qui a écrit plusieurs ouvrages, nous apprend sur les saints arméniens (en arménien).
- Journaliste turc de l'hebdomadaire *Agos*, Ferda Balancar nous raconte l'histoire tragique des Arméniens d'Ankara, en grande partie catholiques et turcophones. Dans les années 1970, pendant mes études universitaires, j'ai connu quelques Arméniens

L'UNESCO CÉLÉBRERA LES ANNIVERSAIRES D'ALEXANDER SPENDIARYAN ET DE HENRI VERNEUIL

Le 25 novembre 2019, lors de la 40e session de la Conférence générale de l'UNESCO tenue à Paris, il a été décidé d'inclure le 150e anniversaire de la naissance du compositeur Alexander Spendiaryan et le 100e anniversaire de la naissance du cinéaste Henri Verneuil dans le calendrier des célébrations de l'UNESCO pour 2020-2021.

Les propositions ont été présentées pour le 150e anniversaire de Spendiaryan par l'Arménie en partenariat avec la Géorgie, l'Iran, la Russie, et pour le 100e anniversaire de Verneuil conjointement par la France et l'Italie. ■

dans cette ville. Ils étaient tous turcophones et avaient presque tous un nom/prénom turc. A l'exception de quelques amis fidèles turcs, les autres ne savaient rien de leur arménité.

- Dans un autre livre en turc, l'histoire des Arméniens de Kayséri est relatée. Nous possédons également la version anglaise du même ouvrage.
- Une des rares journalistes, sinon la seule Arménienne qui travaille dans un journal turc, Mme Vircihan Ziflioglu analyse la communauté arménienne d'Istanbul d'aujourd'hui. Leurs difficultés, leur conflit interne, l'attitude de la jeunesse arménienne sont traités (en turc).
- Nous avons acquis aussi quelques livres de William Saroyan en turc, édités par Aras. Son langage simple, sa description limpide de la vie des gens ordinaires et son monde arménien sont toujours captivants.
- Le journaliste de Civilnet, Tatul Hakobyan, qui nous a présenté au mois de novembre 2019 l'Arménie actuelle après la révolution de velours, a écrit et édité des livres en arménien et en anglais sur l'histoire récente d'Arménie et d'Artsakh.
- Si vous voulez raconter des contes à vos enfants, MM. Denis Donikian et Jean Gureghian ont traduit en français les trois contes de Hovhannes Toumanian (*Le chien et le chat*, *l'Imbécile* et *Une goutte de miel*). Dans le même livre, les auteurs ont également gardé la version originale en arménien oriental.

En sus de ces nouveaux ouvrages, nous avons actuellement 5445 livres enregistrés (en arménien, français, anglais, turc, allemand, italien) sur la littérature, la musique, la langue, la géographie ou encore la religion. Rien qu'en consultant ces livres, nous nous rendons compte de la richesse de notre culture.

Comme régulièrement annoncé dans *Artzakank*, la bibliothèque est ouverte tous les mercredis de 14h00 à 18h00. Mais vous pouvez également la visiter et emprunter des livres sur rendez-vous. ■

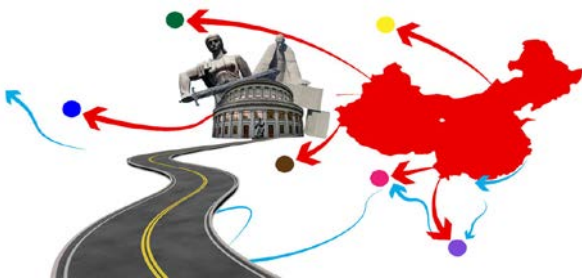
L'ARMÉNIE ET L'INITIATIVE "CEINTURE ET ROUTE"

Par Sofia BERGMAN

La Chine s'impose

Le pays est récemment devenu le troisième partenaire commercial de l'Arménie. Une école d'amitié sino-arménienne coûtant 12 millions de dollars a été construite à Erevan l'année dernière. En 2017, l'Arménie est devenue le siège de la deuxième plus grande ambassade de Chine dans l'ex-Union soviétique et les exigences en matière de visas touristiques ont été levées mutuellement.

Parallèlement, les entreprises chinoises construisent des autoroutes et des voies ferrées dans toute l'Asie. Des systèmes de satellites chinois sont en train d'être installés dans le monde entier et des ports poussent dans tout l'océan Indien. Des sociétés de médias chinoises prennent le contrôle de stations de télévision en Afrique et des bases militaires entourent la mer de Chine méridionale. En reliant les points, on commence à comprendre le plan directeur de la Chine: un plan de développement de plusieurs billions de dollars, le plus ambitieux des temps modernes, comprenant près de 130 pays et ce nombre ne cesse de croître. Considéré comme une résurgence de la Route de la soie, allant de l'Uruguay et de la Nouvelle-Zélande au Pakistan, à l'Italie et, oui, comprenant l'Arménie, qui a été rajoutée à cette liste.

Il s'agit de l'Initiative Ceinture et Route - *Belt and Road Initiative (BRI)* -, un programme de politique et d'investissement transcontinental à long terme qui vise au développement des infrastructures et à l'accélération de l'intégration économique des pays le long de la «Route de la soie historique». Mais les cartes montrent que même les pays outre-Atlantique y sont impliqués d'une manière ou d'une autre. Même si les investissements chinois en Arménie englobent tout, de l'éducation, l'informatique et les infrastructures au commerce et à l'agriculture, l'Arménie n'est qu'un acteur mineur dans un jeu beaucoup plus important.

Relations sino-arméniennes

Il semblerait que la Chine ne puisse faire aucun mal dans ses offres généreuses pour de nombreuses raisons. La Chine fut l'un des premiers pays à reconnaître l'indépendance de l'Arménie en décembre 1991, en établissant des relations diplomatiques, qui se sont développés récemment de façon exponentielle. En même temps, la Chine a créé

le premier Institut Confucius dans le Caucase du Sud à l'Université d'État d'Erevan. L'économiste Dr Gevorg Mantashyan s'intéresse à l'implication de la Chine en l'Arménie depuis la période antérieure au lancement du projet BRI et suit de près les relations. «Je serais ravi de voir se développer les relations entre l'Arménie et la Chine en matière de commerce, de recherche et de technologie», dit-il.

Dans une interview accordée à EVN Report, Mnatsakan Safaryan, chef de la division de l'Asie du Nord-est et de l'Asie-Pacifique du ministère des Affaires étrangères d'Arménie, a déclaré que le renforcement des relations avec la Chine était parmi les principaux intérêts de l'Arménie à court et à long termes.

«Jusqu'à présent, les investissements des pays asiatiques n'ont pas été très importants; les chiffres sont très modestes. Mais les volumes d'échanges avec les partenaires asiatiques sont en croissance», explique Safaryan. «La Chine en particulier est l'un de nos principaux partenaires commerciaux en 2018». Le commerce sino-arménien a progressé de plus de 29% en 2018, pour atteindre 771 millions de dollars, ce qui fait de la Chine le troisième partenaire commercial de l'Arménie après l'UE et la Russie; 86 pour cent de ce chiffre représentant des exportations de produits chinois vers l'Arménie. La Chine a fourni au moins 50 millions de dollars d'aide à l'Arménie depuis 2012, et octroie des subventions à titre d'assistance technologique dans des secteurs tels que les transports, la santé publique et l'équipement numérique depuis 1999. «Le cadre des relations est assez vaste et couvre de nombreux domaines de l'économie, de la culture, de l'éducation, de la science et des contacts interpersonnels», explique Safaryan. L'intérêt de l'Arménie pour la Chine ou vice versa est dès lors tant multidimensionnel que tentant.

Lors de la cérémonie d'ouverture de l'École d'amitié sino-arménienne, le Premier ministre Nikol Pashinyan a déclaré qu'avoir de nombreux Arméniens parlant chinois était une «nécessité économique». Selon le Centre de recherche *Orbeli Analytics*, la cinquième unité de la centrale thermique de Hrazdan (TPS) a reçu de la Chine 80% de ses investissements pour réparation et reconstruction. La *Dalian Guoming Group*, une entreprise chinoise de renommée mondiale dans le domaine de la fabrication d'aluminium, a annoncé en février 2019 son intention d'investir environ 100 millions de dollars dans la création d'une zone industrielle en Arménie. La Banque commerciale et industrielle chinoise (ICBC) caresse l'idée d'investir dans des panneaux solaires, et la Chine a déjà commencé à fournir du matériel agricole à l'Arménie. La Chine fournira également une aide militaire d'environ 1.5 million de dollars, et la société chinoise *New Yida* a investi 5 millions de dollars dans une nouvelle usine de production et d'embouteillage d'eau minérale. Le tourisme >>>

L'ARMÉNIE ET L'INITIATIVE "CEINTURE ET ROUTE"

➤➤➤ chinois en Arménie s'est accru de près de 60% en 2018 et continuera probablement de grimper suite au nouveau régime sans visa.

Les relations avec l'Asie en général sont également en hausse. «Nous poursuivons des projets stables avec l'Inde, la Chine, le Japon, et parfois la Corée du Sud et Singapour», explique Safaryan. Il s'agit notamment des accords de protection des investissements, de la collaboration en matière de ressources humaines, de l'afflux touristique, des accords de visa, du commerce et de la technologie.

L'Arménie dans l'"Initiative Ceinture et Route"

«Ce que nous faisons en termes de coopération économique et commerciale [avec la Chine] peut être considéré comme faisant partie de la BRI», explique Safaryan. En 2015, l'Arménie a signé le mémorandum sur la promotion de la coopération dans la construction de la ceinture économique de la route de la soie (un sous-terme pour BRI). Mais les voisins de l'Arménie sont beaucoup plus impliqués dans la BRI. «Nous avons la difficulté des blocus avec nos voisins et [de nombreux pays] ont des sanctions contre l'Iran», explique Areg Hovhannissian, directeur du département Asie-Pacifique et Afrique au ministère des Affaires étrangères. L'Arménie est également sur le point de faire partie de la Banque asiatique d'investissement dans les infrastructures, qui est une source majeure d'investissement pour les pays du monde entier, y compris ceux de la BRI.

L'examen d'un nombre de collaborations de la Chine avec les voisins de l'Arménie met en perspective le montant exact dépensé pour les pays de la BRI et le rôle modeste de l'Arménie malgré le renforcement des relations. La Géorgie et la Chine ont signé un accord de libre-échange en 2018, et la Chine a acheté 75% des actions de la zone franche industrielle de Poti (Poti est un port important en Géorgie). La Chine et l'Azerbaïdjan ont signé en 2019 un accord économique pour un total de 800 millions de dollars et la Chine a investi dans le port de commerce maritime international de Bakou en Azerbaïdjan à Alat, un autre projet de la BRI. La Chine a également lancé un nouveau train de marchandises entre Bayannir (dans la région autonome de Mongolie intérieure) et Téhéran, en Iran, et a investi 400 milliards de dollars dans les secteurs de l'énergie et des transports en Iran. Cette connexion entre la Chine et l'Iran sera également utile une fois que l'autoroute nord-sud tant attendue, destinée à relier l'Arménie à l'Iran, à la Géorgie et au reste de l'Europe, sera achevée. «Les sanctions ne peuvent pas durer éternellement et les relations peuvent s'améliorer», explique Hovhanissian. «C'est une bonne opportunité et nous sommes impatients d'apporter cette solide contribution à la BRI. Parce qu'à travers l'Iran, l'Arménie peut être une alternative très sûre pour le transport de marchandises depuis l'Asie vers l'Europe. Nous sommes optimistes.»

L'autoroute Nord-Sud devait être achevée en 2016, mais plusieurs problèmes liés à la corruption et à des accords mal formulés ont retardé la poursuite du projet. Il sera cependant bientôt achevé avec l'aide d'entrepreneurs chinois et de la Banque asiatique de développement (BAD). «Il y avait un rapport de la BAD qui incluait un plan quinquennal indiquant qu'ils feraient plus d'efforts pour achever [l'autoroute] dès que possible», explique Safaryan. Cette autoroute de 550 km de long sera reliée à l'autoroute est-ouest de la Géorgie menant aux principales villes portuaires de Poti et Batumi, offrant aux camions de marchandises arméniens un accès plus rapide et plus sûr aux ports maritimes reliant l'Europe, la Russie et la Turquie.

L'école chinoise à Erevan (Crédit photo: yerkirmedi.am)

Suzanne Ogden, professeur émérite de science politique à l'université Northeastern, experte en politique chinoise, dit que les investissements de la BRI présentent des avantages assez positifs, cependant, les pays doivent être prudents: «... à long terme, à moins que les accords avec la Chine ne soient rédigés avec soin, les pays pourraient se retrouver dans l'obligation de renoncer au contrôle souverain de leurs propres actifs». Les remarques d'Ogden se réfèrent à l'un des signaux d'alarme de la BRI: la réputation de la Chine relative au piège d'endettement.

Le piège d'endettement de la BRI

Au moins huit pays participant à la BRI risquent de subir de graves répercussions de leurs liens avec la Chine, principalement en raison de leur incapacité à rembourser leurs dettes. Une étude évaluant le risque du piège d'endettement pour les pays participant à la BRI explique les conséquences de prêts importants lorsque l'économie du pays ne peut pas supporter de tels chiffres. «Les dépenses nationales consacrées aux infrastructures et services sociaux peuvent être sacrifiées afin de rembourser la dette, le problème étant aggravé lorsque les gouvernements empruntent des fonds supplémentaires uniquement pour répondre aux besoins du service de la dette», indique-t-il. De surcroît, un grand nombre de pays de la BRI sont submergés par des problèmes qui leur sont propres, tels que la pauvreté, la corruption et les conflits. «Ces [pays] sont ➤➤➤»

L'ARMÉNIE ET L'INITIATIVE "CEINTURE ET ROUTE"

»»» d'excellentes cibles pour tout pays qui souhaite investir et sait tirer parti de la corruption, des conflits et des dictatures», explique Ogden. «Mais, gardez à l'esprit que les États-Unis tout au long de leur histoire, en particulier depuis la Seconde Guerre mondiale, ont souvent utilisé des techniques de manipulation et ont tiré parti des gouvernements corrompus et dictatoriaux.»

Les tactiques de la Chine ne sont donc pas étrangères à la scène mondiale. Cela signifie également, cependant, que les développements de la BRI ont parfois des coûts latents ou à long terme au détriment des autres nations. En Asie du Sud-est et centrale, la construction de routes et de chemins de fer par la Chine s'est souvent complétée d'accords de prêt qui donnent à la Chine des droits exclusifs de développement sur des portions de terrain correspondantes. «Vous pouvez imaginer», dit le professeur Ogden, «même s'il ne s'agit que de 10 ans d'éco-zones exclusives pour les entreprises chinoises, au cours de ces 10 années, les Chinois pourraient dominer complètement toute la région et au-delà.» A titre d'exemple, le Sri Lanka a été contraint de céder un port à la Chine dans le cadre d'un bail de 99 ans, et le Pakistan a également dû céder un port à Gwadar à la Chine.

Globalement, Safaryan assure que la dette actuelle de l'Arménie envers la Chine est proche de zéro, ce qui évite tout risque que l'Arménie cède son contrôle souverain. Selon Safaryan, le prêt d'environ 25 millions de dollars signé en 2014 devrait être payé sans entraîner de dettes. La durée moyenne jusqu'à l'échéance devrait être de 16 ans, soit le double de celle des prêts étrangers typiques, et le ministère des Finances prévoit un risque minimum dans le service de la dette. Cela étant dit, l'enthousiasme de l'Arménie envers la Chine devrait continuer à être accueilli avec prudence à l'avenir: «Notre gouvernement est déjà très prudent en contractant davantage de dettes de toute provenance», explique Safaryan. «L'Arménie travaille avec des institutions financières multilatérales. En dehors de cela, notre expérience avec la partie chinoise a été positive en termes de nos engagements financiers.» Il admet également que le plan de la Chine dans le cadre de la BRI est bien plus vaste que le commerce et l'économie.

Selon l'Institut international d'études asiatiques, l'Occident a jusqu'à présent monopolisé la mondialisation, et la BRI est une occasion pour la Chine de retracer également les voies de communi-

VOYAGES KASA en 2020

Depuis plus de vingt ans KASA organise des voyages très personnalisés en Arménie et dans les pays voisins, alliant culture et rencontres avec des acteurs économiques et culturels locaux.

En 2018 elle a créé une SARL pour gérer son volet touristique en plein essor. Tous les bénéfices permettent de soutenir ses projets de développement en faveur de la jeunesse arménienne.

1. CIRCUITS ORGANISÉS : 8-12 personnes (dates encore modifiables)

16 avril - 2 mai	Sud de l'Arménie et Iran
12 - 24 mai	Le printemps en Arménie
9 - 23 juin	Arménie et Géorgie
7 - 21 juillet	Saveur d'été de l'Arménie
1 ^{er} - 17 septembre	La route du vin Arménie-Géorgie
12 - 22 octobre	Les ors de l'Arménie

2. CIRCUITS A LA CARTE

Circuits classiques, comme plus haut

Circuits thématiques: géologie, botanique, ornithologie, archéologie, architecture, sites chrétiens, gastronomie, œnologie...

Formules variées: randonnée, vélo, immersion culturelle (musique, danse, peinture, langue, cuisine...), détente (cures balnéaires, sports extrêmes), voyages associatifs, circuits parents-enfants, organisation d'événements, de conférences, de tournées d'artistes.

3. ACCUEIL

EREVAN 6 chambres d'hôtes / 14 lits), rue Toumanian 24, dans 2 appartements bien équipés.

GUMRI 9 chambres d'hôtes (20-25 lits), rue Shahoumian 69, derrière le théâtre chacune avec salle de bain + centre équipé pour accueillir des sessions, conférences, ateliers.

CONTACTS

En Suisse et Europe: KASA c/o Monique Bondolfi, ch. de la Rosière 7, 1012 Lausanne, kasa@kasa.am
tél. +41 21 728 50 78 ou +41 78 860 22 94

Voyages : azniv.aslikyan@kasa.am

B&B Erevan et Gumri : bnb@kasa.am

Plus d'informations sur www.kasa.am

cation internationale, «d'exercer le pouvoir du discours politique de la Chine et de développer le *soft power* de la nation à l'ère de la mondialisation.» Le soi-disant «*soft power*» de la Chine est en fait un moyen pour se frayer un chemin dans l'éducation, les médias et les sociétés des pays impliqués dans la BRI, y compris l'Arménie. ■

(La suite dans notre prochaine édition)
(Article paru en anglais dans EVN Report
et traduit par Artzakank)

Nettoyages

Tél. +41(0)22 785 01 85

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
1217 MEYRIN

Fax +41(0)22 980 02 37
E-mail big-net@big-net.ch

www.big-net.ch

voyage-en-armenie.com

**ԱՐՏԱՇԱՏՈՒՄ
ՅԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒԹԵԼ Ե ՅՆԱԳՈՅՆ
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳ**

Հնագիտութեան ասպարեզում 2019թ-ին կարևոր ձեռքբերումներ են գրանցուել: Լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ասել է ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտութեան և ազգագրութեան ինստիտուտի տնօրէն Պավել Աւետիսեանը՝ ներկայացնելով Նախորդ տարի տարբեր հնավայրերում կատարած պեղումների արդիւնքները:

Նրա խօսքով՝ 2019թ-ին իրականացուած հնագիտական պեղումների արդիւնքում Արտաշատում յայտնաբերել են հնագոյն ջրամատակարարման համակարգի հսկայական հատուած, որը վերաբերում է Հռոմէական շրջանին:

«Դրանք եղել են ջրանցքներ (*աբվերուկ*): Ջրամատակարարման համակարգի տուեալ հատուածը զբաղեցնում է մօտ 1 կմ տարածք, որի վրայ 20 ջրանցքների հիմքեր են բացուել»:

Նրա խօսքով՝ *լեգենդար* մայրաքաղաք Արտաշատում վերջին 10-15 տարիներին իրականացուած պեղումները վկայում են, որ այն լուրջ արքայանիստ քաղաք է եղել: 2020թ-ին, ըստ նրա, այստեղ պեղումները կը շարունակուեն, որպէսզի հասկանան, թէ այդ տարածքում ինչ է պահպանուել:

Պավել Ավետիսեանը նշել է նաև, որ Խոր Վիրապի հարևանութեամբ սեփականաշնորհուած հողերի մէջ գտել են հսկայական պալատական շինութիւններ, որոնց հիմքերը պահպանուել են: Ըստ նրա՝ պէտք է ծրագրեր մշակեն և այս տարի արդէն այդ ուղղութեամբ *կոնկրետ* աշխատանքներ իրականացուեն:

«Պէտք է հասկանանք, թէ այդ տարածքում ինչպէս ենք պեղումներ իրականացնելու, քանի որ դրանք սեփականաշնորհուած հողեր են», - ասել է հնագետը:

Գիտնականն անդրադարձաւ նաև Արմաւիրի Լեռնագոգ գիւղի տարածքում բացայայտուած Լեռլիթեան շրջանի բնակավայրին, որը յայտնաբերել են 2-3 տարի առաջ:

Պավել Աւետիսեանի խօսքով՝ Լեռնագոգում պեղումների արդիւնքում յայտնաբերուել է բնակատեղի, որի ստորին շերտերը թուագրուում են մ.թ.ա. 8-րդ հազարամեակի վերջով, 7-րդ հազարամեակի սկզբով:

**ԹՈՒՐԷԻԱՆ ԳՈՐԾԱՐԿԵԼ Ե
ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԺԽՏՈՂ ԿԱՅՔ**

Թուրքիայի Նախագահի աշխատակազմը Հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչման դէմ պայքարի համար գործարկել է 1915.gov.tr կայքը: Անգլիալեզու կայքում տեղ են գտել թուրքական պաշտօնական քարոզչամեթոնայի ստահօդ ու անհիմն պնդումները՝ 20-րդ դարի սկզբում օսմանեան իշխանութիւնների արհեսարբու գործողութիւնների վերաբերեալ:

Կայքի առաջին էջում տեղ են գտել Թուրքիայի Նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի խօսքերը. *«Կյսօրուայ աշխարհում պատմութիւնից թշնամութիւն ստեղծելն ու նոր վեճեր առաջացնելը չի կարող ընդունելի լինել և չի բխում մեր համատեղ ապագայի կառուցման տեսլականից»:*

Կայքում կան մի շարք նիւթեր, փաստաթղթեր, որոնք *կոնտէքստից* կտրուած են և Նպատակ ունեն ցուցադրելու, որ իբր հայերն են ըմբոստացել, կոտորել թուրքերին, իսկ հայերի «արտաքսումը» միակ լուծումն էր: Էրդողանի՝ Հայոց ցեղասպանութեան դէմ յայտարարութիւնները, նաև ՀՀ երկրորդ Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին ուղղուած Նամակը տեղ են գտել կայքում:

Կայքում նաև բաժին կայ յանուն Հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչման 1970-80-ականների հայկական կազմակերպութիւնների գործողութիւնների վերաբերեալ, իսկ այդ բաժինը վերնագրուած է «Armenian terror» (Հայկական ահաբեկչութիւն): ■

(ԵՐԿԻՐ)

«Դա նշանակում է, որ մենք Հայաստանում առաջին անգամ բացել ենք վաղ Լեռլիթեան շրջանի բնակավայր, իսկ մինչ այդ Հայաստանի տարածքում *ստացիոնար* հնագոյն բնակատեղիները յայտնաբերել են Ակնաշէնում, Մասիս բլուրում թուագրուած Ք.ա. 6-րդ հազարամեակով», - ասել է գիտնականը՝ յաւելելով, որ Լեռնագոգում պեղումները կը շարունակուեն նաև այս տարի:

Հնագիտութեան և ազգագրութեան ինստիտուտի տնօրէնը կարևոր ձեռքբերումներից առանձնացրեց նաև այն, որ հայ-իտալական արշաւախումբի կողմից Կոտայքում Վանի թագաւորութեան շրջանում կառուցուած դղեակ-ամրոցում իրականացուած պեղումների ծրագիրը ներկայացուել է Եւրոպական մշակութային ժառանգութեան «Եւրոպա Նոստրա» մրցանակաբաշխութեանը, որը ՅուՆԷՍԿ-ի պահպանութեան անուանակարգում արժանացել է առաջին մրցանակի:

Պավել Աւետիսեանը նշել է, որ այս տարի ևս Սոլակ 1- հնավայրում պեղումները կը շարունակուեն: Նաև յայտնել է, որ հնագետները պեղումներ են իրականացնում և կը շարունակեն իրականացնել այն յուշարձաններում, որոնք Նախատեսում են *ռեստաւրացիայի* ենթարկել: ■

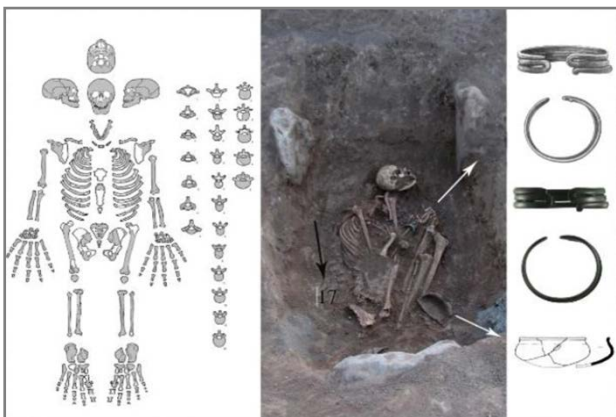
(ԻՐԱՏԵՍ)

EN ARMÉNIE, LA DÉCOUVERTE D'UN SQUELETTE D'UNE GUERRIÈRE RELANCE LE MYTHE DES AMAZONES

par Sébastien ROUET

En 2017, des archéologues ont découvert une tombe contenant les restes d'une guerrière arménienne. Vieux de plus de 2000 ans, ces vestiges ont révélé différentes blessures de combat, relançant le mythe des Amazones.

Le 10 novembre 2019, la revue *International Journal of Osteoarchaeology* dévoilait les travaux d'un groupe de chercheurs arméniens à propos d'un squelette de la nécropole Bover I de la province de Lori, au nord de l'Arménie. Une première analyse a confirmé qu'il s'agissait d'une femme d'une vingtaine d'années. Les nombreux bijoux et autres objets de valeur qui accompagnaient sa sépulture suggéraient son haut statut social. L'histoire aurait pu s'arrêter là, mais c'est une autre analyse qui va amener les archéologues à découvrir que la jeune femme était aussi une guerrière.

Le squelette été exhumé en 2017.
(Crédit photo : *International Journal of osteoarcheology*)

En effet, les chercheurs ont analysé la musculature et les différentes blessures du squelette. Les attaches musculaires du haut du corps étaient très développées, notamment les muscles se travaillant avec un mouvement main/épaule. Cette constatation suggère que la personne était une archère. Les muscles fessiers étaient également très développés, ce qui pourrait faire dire cette fois-ci que cette guerrière pratiquait équitation.

Enfin, le squelette présentait de nombreuses fractures. Les chercheurs ont retrouvé une pointe de flèche métallique dans le fémur de la jeune femme. D'autres blessures provoquées par des armes ont été constatées sur l'os pelvien ou encore le tibia. Des éléments qui indiquent clairement l'activité de guerrière que pratiquait la jeune femme.

Le mythe des Amazones relancé

Ce squelette permet de davantage comprendre la place des femmes dans la société du royaume d'Urartu. Ce vaste ensemble s'étendait principalement

"ORDRES DE TUER - ARMÉNIE 1915" DE TANER AKÇAM VIENT D'ÊTRE PUBLIÉ EN FRANÇAIS

Trois ans après sa parution en anglais (*Killing Orders - Talat Pasha's Telegrams and the Armenian Genocide*) "Ordres de tuer - Arménie 1915" de Taner Akçam vient d'être publié en français par CNRS Éditions.

Dès 1915, le gouvernement jeune-turc à la tête de l'Empire ottoman a cherché à présenter l'annihilation du peuple arménien comme un simple projet de déplacement et de réinstallation. À cette fin, des documents accablants ont été très vite détruits et ceux qui ne l'ont pas été sont considérés jusqu'à aujourd'hui par les autorités turques comme des "faux". Parmi eux figurent des télégrammes de Talaat Pacha et les mémoires de Naïm Efendi, bureaucrate ottoman qui travaillait au bureau des déportations d'Alep pendant les années 1915-1916. Ces documents ont longtemps été controversés, et les historiens, en l'absence de preuves suffisantes, évitaient de les citer. Ce livre rouvre le dossier. En véritable enquêteur, Taner Akçam s'est en effet lancé dans une minutieuse analyse de ces mémoires et des télégrammes qu'ils contiennent. En comparant les systèmes de codage de ces câbles avec ceux employés dans d'autres documents conservés dans les Archives ottomanes, en étudiant le papier utilisé et la datation de ces pièces à conviction, en regardant de près les signatures, et en confrontant les événements mentionnés par Naïm Efendi avec d'autres sources, Taner Akçam parvient à démontrer qu'il ne peut y avoir aucun doute sur l'authenticité de ces "ordres de tuer". Apportant ainsi de nouvelles preuves quant aux plans d'extermination de la population arménienne, ce livre rend aussi manifeste la politique de destruction systématique par le gouvernement ottoman de toutes traces relatives à ces atrocités. ■

sur les actuelles Turquie et Arménie, entre le IXe et le VIe siècle av. J.-C.. Un emplacement et une période qui a obligé ses habitants à s'adapter aux différents empires côtoyés et aux attaques auxquelles ils devaient faire face. L'ensemble de la société devait être mobilisé en cas de crise majeure. La population s'est fortement spécialisé dans le tir à l'arc à cheval, efficace dans la chasse mais aussi et surtout face à l'ennemi. Cela concernait aussi bien les garçons de 10 ans que les femmes.

Ce squelette récemment mis en lumière est le deuxième connu en Arménie. S'il confirme encore un peu plus l'existence de guerrières dans cette région, il relance aussi le débat sur l'inspiration du mythe grec des Amazones, ce peuple de femmes guerrières que les historiens situent dans le Caucase, dans la zone même de la sépulture... ■

(Geo.fr)

LES PARTISANS D'ERDOGAN MENACENT DE COMMETTRE UN NOUVEAU GÉNOCIDE DES ARMÉNIENS

par Harut SASSOUNIAN

Un groupe d'avocats turcs ultra nationalistes (İMAG – İstanbul Milliyetçi Avukatlar Grubu), membres du Barreau d'Istanbul, a publié un article dans son bulletin de novembre 2019, menaçant de «déporter» une nouvelle fois tous les Arméniens de Turquie. L'auteur de cet article, Mustafa Çalik, écrit que la «déportation» serait «l'action la plus modérée» contre les Arméniens. Étant donné que le gouvernement nie la véracité du génocide, l'auteur parle de «déportation». L'article décrit le génocide arménien comme une «performance brillante».

Pour aggraver le tout, Çalik bénit la mémoire des principaux hommes de main du génocide arménien: «Le grand martyr Talaat Pacha», Enver Pacha et Bahaeddine Chakir, disant que «nous nous inclinons devant les souvenirs sacrés de tous les Unionistes [Jeunes-Turcs] et embrassons leurs mains bénies... Nous souhaitons à tous les martyrs [turcs] anonymes qui ont perdu la vie pendant les massacres commis par les Arméniens, la miséricorde de Dieu et la félicité éternelle au Paradis.»

Çalik poursuit en écrivant: «Si le Comité Union et Progrès [Jeunes-Turcs] a commis un seul «crime», celui-ci a été d'empêcher que la catastrophe que nous avons subie dans les Balkans ne se soit reproduite en Anatolie orientale.»

L'auteur déclare «Nous soutenons la déportation des Arméniens en 1915. Ceux qui qualifient la déportation de génocide font une déclaration de guerre. Les Arméniens, et les autres, qui appellent ça un génocide, sont menacés d'une nouvelle déportation, ce qui sera la mesure la plus légère à leur rencontre.»

«Nos ancêtres ont participé à la Guerre mondiale pour défendre leur patrie sacrée et leur honneur. C'est notre honneur et c'est la couronne sur nos têtes, pour toutes nos luttes, de Sarikamish à Çanakkale, de la déportation arménienne à la guerre d'Indépendance. Nous porterons cette couronne avec une fierté éternelle.» écrit Çalik.

Çalik continue: «Qui que nous soyons, si nous croyons qu'il n'y a pas d'autre moyen de défendre notre patrie et notre existence nationale, la mesure la plus modérée à laquelle nous aurons recours sera une nouvelle déportation.»

Dans la préface de son livre *Armenian Genocide Claims* (Les revendications de génocide arménien), Çalik décrit les demandes concernant le génocide de 1915 en termes de «littérature larmoyante... Les grandes nations ayant des racines profondes ne pleurent pas et ne gémissent pas. Elles considèrent la pitié et la recherche de la pitié pour soi-même comme dégradantes. Pour cette raison, la «littérature larmoyante et sanglotante» n'a pas été développée ou a disparu. C'est l'une des questions importantes.

De temps en temps, nous aussi sommes influencés par la richesse de la littérature arménienne larmoyante, et nous nous accusons inutilement de ne pas en produire autant. De fait, nous ne pouvons pas rivaliser avec eux, même si nous le voulions. Nous avons une vaste «littérature de deuil» qui n'est pas uniquement liée aux atrocités arméniennes, mais à d'autres catastrophes que nous avons vécues. De fait, on dit que le silence des Turcs, face à la propagande Dashnag qui est menée depuis des décennies, est vu comme une «négation» du crime de diffamation et de génocide.»

Outre l'article de Çalik, il y a un deuxième article dans le bulletin des avocats ultra nationalistes, écrit par Faruk Ulker et intitulé: Les événements de 1915 et les atrocités arméniennes. Ulker écrit que «La question arménienne et l'affirmation de génocide arménien est l'un des plus grands problèmes de notre nation au siècle dernier.» Il qualifie le génocide «d'autodéfense». L'article cite aussi Yusuf Halacoglu, un ancien membre du Parlement turc et un négationniste du génocide arménien, disant: «Les 300 000 Arméniens qui sont morts pendant les déportations ont perdu la vie en raison de maladies dans le Caucase.»

Comme si ces mensonges négationnistes ne suffisaient pas, le journal turc *Daily Sabah* a publié un article le 8 décembre 2019 intitulé: *La Turquie doit redoubler d'efforts pour lutter contre la campagne de diffamation.*

La Direction de la Communication du gouvernement turc a créé un site web 1915.gov.tr, et poste des articles niant les faits du génocide arménien. Le *Daily Sabah* déclare que «La Turquie s'oppose à la présentation des incidents de 1915 comme «génocide», et s'y réfère plutôt en terme de tragédie dans laquelle tant les Turcs que les Arméniens ont subi des pertes dans les affres de la Première Guerre mondiale.

«Ce site répondra aux calomnies de génocide >>>

**LES PARTISANS D'ERDOGAN
MENACENT DE COMMETTRE
UN NOUVEAU GÉNOCIDE
DES ARMÉNIENS**

»»» utilisées contre notre pays en toute occasion dans la sphère internationale, en mettant des informations historiques et des données au premier plan», a déclaré récemment le directeur de la communication présidentielle, Fahrettin Altun, lors d'un programme de formation dans la province d'Antalya.

Le *Daily Sabah* rapporte aussi que «En 1915, l'Empire ottoman a déplacé les Arméniens d'Anatolie orientale, suite aux révoltes dans lesquelles ils ont pris parti pour les forces d'invasion russes. Il y a eu de nombreuses victimes lors du processus de déplacement. L'Arménie a exigé des excuses et des compensations pour ces incidents, alors que la Turquie a officiellement réfuté les allégations arméniennes concernant les incidents en disant que, bien que des Arméniens soient morts pendant les déplacements, de nombreux Turcs aussi ont perdu la vie dans les attaques menées par les gangs arméniens en Anatolie. Le gouvernement turc a demandé à maintes reprises à des historiens d'étudier les archives ottomanes concernant cette période, afin de découvrir ce qu'il s'est vraiment passé entre le gouvernement ottoman et les citoyens arméniens. Rejetant les allégations de «génocide», la Turquie a officiellement reconnu les expériences passées comme une grande tragédie dans laquelle les deux parties ont subi de lourdes pertes, y compris des centaines de Turcs musulmans.»

Le *Daily Sabah* a également cité Altun disant que la Turquie va redoubler d'efforts contre les Arméniens visant le pays. «Nous devons mener un dur combat contre cette sombre propagande.»

Plus important encore, Altun a ajouté que la puissance de négociation de la Turquie sur la scène internationale a augmenté en raison de sa force régionale croissante. «Notre but est de mener un travail de haute qualité à la hauteur de l'essor de notre pays qui a une voix dans la région et dans le monde.» a déclaré Altun.

Deux conclusions s'imposent sur la base de ces données:

1) (...) Il y a de nombreux Turcs honnêtes, prêts à reconnaître le crime de génocide contre les Arméniens, les Assyriens et les Grecs. Toutefois, il y a de nombreux autres Turcs qui suivent aveuglément les officiels turcs niant délibérément le génocide des Arméniens. Les auteurs des articles mentionnés ci-dessus et le site créé par le gouvernement d'Erdogan pour nier le génocide arménien sont de bons exemples du négationnisme turc.

2) Le directeur de la communication présidentielle, Fahrettin Altun, affirme que la Turquie est devenue plus forte, grâce à son prestige croissant. Si cela est

**ՏՊԱԳՐՈՒԻՆԵԼ ԵՆ ԿՈՄԻՏԱՍԻ
ԳԵՐՄԱՆԵՐԵՆՈՎ ԳՐՈՒԱԾ
ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
ՆՈՏԱՆԵՐԸ**

«Սիրելի հայրենակիցներ, ուրախ եմ յայտնել, որ իրականություն դարձաւ տարիների երազանքս, այն էր՝ այն հանրությունը հասանելի դարձնել Կոմիտասի գերմաներենով գրուած 9 երգերի և մէկ դաշնամուրային ստեղծագործութեան նոտաների տպագրութիւնը», - այս մասին իր ֆէյսբուքեան էջում գրել է օպերային երգչուհի Յասմիկ Պապեանը:

Երգերը հեղինակը ստեղծել է Բեռլինում ուսանելու տարիներին, հիմնուելով Գեօթի, Լենաուի, Ուլանդի և այլոց բանաստեղծական տեքստերի վրայ:

«Իմ խորին շնորհակալութիւնն եմ յայտնում Չարենցի անուան ԳԱԹ-ի նախկին տնօրէն Դենրիկ Բախչինեանին՝ Կոմիտասի ձեռագրերի պատճենները տրամադրելու, աւստրիացի երաժիշտ Մարտին Էվանցինին՝ նոտաները վերծանելու, Կոմիտասի թանգարանի տնօրէն Նիկոլայ Կոստանդեանին՝ կոմպոզիտորի բեռլինեան շրջանի բարձր որակի լուսանկարները փոխանցելու, Զայնրիխ Էվանցինին՝ ձեռնարկը համակարգելու, ինչպէս նաև գրականագետ Ալբերտ Մուշեղեանին՝ բանաստեղծութիւնների գերմաներէնից հայերէն հրաշալի թարգմանութեան համար:

Հասանելի է նաև ձեռնարկի էլեկտրոնային տարբերակը: Անշուշտ, գրադարաններին սիրով կը նուիրեմ», - գրել է Յասմիկ Պապեանը: ■

Messes arméniennes en Suisse alémanique			
Date	Heure	Lieu	Adresse
09.02.2020	14 30	St. Maria Kath. Kirche	8200 Schaffhouse SH
23.02.2020	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
01.03.2020	11 45	Kath. Kirche Bemrain	8280 Kreuzlingen TG
08.03.2020	14 30	Röm. Kath. Kirche	9424 Rheineck SG
29.03.2020	14 30	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
05.04.2020	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
09.04.2020	18 30	Kath. Kirche Bemrain	8280 Kreuzlingen TG
www.armenische-kirche.ch Pfr. Shnork Tchekidjian Tel: 079/704 74 87			

malheureusement vrai, cela devrait encourager tous les amoureux de la vérité et de la justice à travailler sans relâche pour exposer la véritable nature de la Turquie, non seulement il y a cent ans, mais aujourd'hui aussi en Syrie du nord contre les Kurdes et les chrétiens. (...) ■

H. S. (*The California Courier*)

(Traduction de l'anglais C.Gardon pour le Collectif VAN)

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՐՓԵՆԻԿՆ ՈՒ ԻՉԱԲԵՆԼԼԱՆ

Բանաստեղծ Եղիշե Չարենցը շատ ճաշակով է եղել ոչ միայն գրականության, նաև կանանց ընտրության հարցում: Նա մշտապես շրջապատուած է եղել գեղեցիկ կանանցով: Վառ վկայութիւն նրա երկու կանայք՝ Արփենիկն ու Իգաբէլլան:

Եղիշե Չարենցի տուն-թանգարանում բացուել է «Արփենիկ-Իգաբէլլա. ցուցահանդէս»:

«Պատահական չէ, որ Չարենցի երկու կանանց նուիրուած ցուցադրութիւնը միաժամանակ ենք արել, քանի որ տարին յոբելեանական է երկուսի համար էլ՝ Արփենիկ Տեր-Աստվածատրեանի՝ 120-ամեակն է, Իգաբէլլա Կողարաշեանի՝ 110-ամեակը: Ցուցադրել ենք այն, ինչ պահպանուել է նրանցից: Ցաւօք սրտի, քիչ բան է պահպանուել»,- Panorama.am-ի հետ զրոյցում ասաց Չարենցի տուն-թանգարանի գլխաւոր ֆոնդապահ Անուշ Թասալեանը:

Արփենիկ Տեր-Աստվածատրեանի հետ Չարենցն ապրել է 1921-1927 թուականներին: Արփենիկը շուտ է մահացել՝ ուշացած վիրահատութեան պատճառով:

«Արփիկի մահից յետոյ հոգեպէս խռովքի պահին Չարենցն այրել է նրա բոլոր իրերը, շորերը, որ իր սիրելի կնոջ իրերն որևէ մէկի վրայ չտեսնի: Նրա մահից հետո բանաստեղծութիւններ է գրել Արփիկի մասին, դիմել է քանդակագործ Արա Սարգսեանին, որպէսզի մահուան մահճից հանի Արփիկի գիպսէ դէմքն ու ձեռքը»,- ասաց Անուշ Թասալեանը:

Տուն-թանգարանում պահուում են Արփենիկի յարդարման պարագաները, օժանելիքների սրուակները, որոնք Չարենցն է բերել արտասահմանեան ճանապարհորդութիւնից:

«Արփենիկը ժամանակի համար ուսեայ, խելացի, գրագետ կին էր: Չարենցն այնքան է սիրել Արփենիկին, նրա սիրուց ելնելով, տարիներ անց, երբ ամուսնացել է Իգաբէլլայի հետ, շատ է ցանկացել աղջիկ ունենալ, որպէսզի անուանակոչի Արփենիկ: Այդպէս էլ անում է»,- նշեց թանգարանի գլխաւոր ֆոնդապահը:

Իգաբէլլա Կողարաշեանի հետ ապրել է 1931-1937 թուականներին, ունեցել է երկու դուստր՝ Արփենիկ և Անահիտ: Թանգարանում են պահուում Իգաբէլլայի արդուզարդի պարագաները, մետաքս շարֆը, ականջօղերը, որոնք նրան նուիրել է հենց Չարենցը:

2019 ԹՈՒԱԿԱՆԻ ՅՈՒՆՈՒԱՐԻՑ ՅՈԿՏԵՄԲԵՐ ԱՐՑԱԽ Ե ԱՅՑԵԼԵԼ 40'097 ՉԲՕՍԱՇՐՉԻԿ

Թարմ ցուցանիշներ Արցախի Հանրապետութեան (ԱՀ) զբօսաշրջութեան ոլորտից.

2019 թուականի յունուարից հոկտեմբեր ընկած ժամանակահատուածում ԱՀ է այցելել 40'097 օտարերկրեայ զբօսաշրջիկ, որից 19'568-ը՝ ԱՊՀ երկրներից, 20'529-ը՝ այլ երկրներից (ԱՄՆ, Իտալիա, Ֆրանսիա)՝ գերազանցելով նախորդ տարուայ նոյն ցուցանիշը (27'089) 13'008-ով կամ 48% -ով:

Հիւրանոցային տնտեսութեան օբյեկտների թիւն աճել է 28-ով՝ կազմելով 91 օբյեկտ՝ 1'940 մահճակալ-տեղով: Վերջին տասը տարիների ընթացքում ՀՏՕ-ների թիւն աճել է 5,3 անգամ՝ 17-ից հասնելով 91-ի: ԱՀ-ում գործում է տասը զբօսաշրջային օպերատոր և մէկ զբօսաշրջային գործակալ:

2019 թուականի յունուար-հոկտեմբեր ամիսներին «Տիգրանակերտ» պետական պատմամշակութային արգելոցն ունեցել է 14'559 այցելու, որը զիջում է 2018 թուականի ցուցանիշին (16'690) 13% -ով: Յունուարից հոկտեմբեր ընկած ժամանակահատուածում 1056 զբօսաշրջիկ դիմել է Ստեփանակերտի և Շուշիի զբօսաշրջային տեղեկատուական կենտրոններ (համապատասխանաբար 783 և 273):

Ազգային վիճակագրական ծառայութեան կողմից անցկացուած հետազոտութեան արդիւնքում պարզուել է , որ այցելած զբօսաշրջիկների՝ Արցախը ընտրելու տեղեկատուական աղբիւրները եղել են հարազատները (41.2%), նախկին այցելութիւնները (24.9%), համացանցը (11.4%), իսկ Արցախն ընտրելու հիմնական պատճառները՝ գեղատեսիլ բնութիւնը (31.1%), պատմամշակութային արժէքները (29.6%), մասնագիտական այցերը (9.1%), այլ (22.7%):

(ԱՊՈՒԱԺ)

«Վստահ ենք, Չարենցն Արփենիկին շատ է սիրել, նաև Իգաբէլլային, աղջկայ յուշերում ասուած են, որ շատ էր սիրում ընտանիքն ու երեխաներին: Այս կանայք Չարենցի համար մուսա են եղել»,- ասաց Անուշ Թասալեանը:

Չարենցի տուն – թանգարանում է պահուում նկարիչ Մարտիրոս Սարեանի կտաւներից մէկը, որտեղ Չարենցն է իր կանանց հետ:

«Այս աշխատանքը հետաքրքիր է այն առումով, որ միայն նկարով կարելի է պատկերացնել, թէ ով էր Չարենցը: Նկարում ներկայացրել է Չարենցի սերը Արևելքի հանդէպ՝ արևելեան գլխարկ, Չարենցի սերը կանանց հանդէպ՝ երկու կանայք, Բուդդայի արձանիկը, որովհետև Չարենցը բուդդիզմ էր ուսում-նասիրում: Սարեանն այնքան լաւ է ճանաչել Չարենցին, որ տուել է ամբողջական նրա կերպարի բնութագրումը»,- նշեց Չարենցի տուն-թանգարանի գլխաւոր ֆոնդապահ Անուշ Թասալեանը:

(Panorama.am)

COMMUNICATIONS

DÉCÈS

Mme Marie Ouzounian (mère de Mme Taline Avakian), survenu le 22 décembre 2019 à Nicosie (Chypre).

M. Nazaret Sirmakes, survenu le 31 décembre 2019 à Monaco.

Toutes nos condoléances aux familles.

DONS**Pour Artzakank-Echo****En souvenir de M. Arden Sellefyan**

M. Dikran Antreasyan CHF 100.-

Pour le repos de l'âme de M. Nazaret Sirmakes

Ani et Mardig Benglian (Istanbul) CHF 100.-

Artzakank remercie chaleureusement les donateurs.

* * *

Pour la Paroisse de l'église apostolique arménienne de St. Hagop de Genève - Région lémanique

Pour le repos de l'âme de M. Henri Przybylski

Mme Anahid Torikian-Przybylski CHF 5'000.-

Pour le repos de l'âme de M. Nazaret Sirmakes

Vilma et Kirkor Yildirim CHF 200.-

Jaklin et Onnik Kazancian CHF 300.-

La Paroisse St. Hagop remercie les donateurs.

* * *

Pour le repos de l'âme de M. Nazaret Sirmakes**Pour l'école Topalian**

Talin et Shant Ghouchian EUR 50.-

Pour le journal JAMANAK (Istanbul)

M. Sarkis Cilacian CHF 200.-

Pour Western Armenia

M. Varujan Simonian CHF 200.-

Pour l'Ecole Hintlyan (Arménie)

Famille Setyan CHF 200.-

Pour l'Ecole Getronagan (Istanbul)

Lilia et Vatché Markussian CHF 100.-

Mme Lydia Kurkdjian CHF 100.-

Dr. Maral Sahil CHF 100.-

Mme Araksi Migirdiçyan CHF 100.-

Mme Yaroslavna Symonian CHF 100.-

M. Alexandre Torosyan CHF 100.-

Famille Simon Dedeyan CHF 50.-

M. Dan Calvao CHF 200.-

Arminé et Simon Tavitian CHF 1'000.-

Natali et Alexi doudak CHF 300.-

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): de 10h00 à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition le matin et le soir.

Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 selon les niveaux. Informations: christinesedef@hotmail.com

Tous les mercredi: de 14h00 à 18h00, la bibliothèque Saint Grégoire l'Illuminateur du Centre Arménien est ouverte au public. Renseignements: M. Garabed Yelegen Tél. 079 538 51 26 bibliotheque@centre-armenien-geneve.ch

ASSEMBLEE GENERALE DE KASA

dimanche 9 février 2020

Paroisse catholique de Saint-Etienne

route d'Oron 10, Lausanne

(Arrêt métro Sallaz, direction Croisettes, 5' à pied;
Autoroute sortie Venness, 2', veuillez utiliser le Parking-relais au croisement rte de la Feuillère - rte d'Oron)

10h-12h Assemblée générale
avec nos responsables de KASA-FHS et Azniv (tourisme)

12h Apéritif et repas de soutien
adulte: Fr. 40.-, enfants (+10) Fr. 20.-, ouvert à tous

14h30 Conférence avec projections:
L'Arménie: de la pierre au numérique, avec Armenouhie Magarditchian, archéologue et Chahan Vidal-Gorene, paléographe

Vous pouvez vous inscrire:

kasa.am@kasa.am

Tél. 021 728 50 78

RECITAL

Juliette GALSTIAN, mezzo-soprano
Katia NEMIROVITCH-DANTCHENKO, piano

*Rossini, Strauss, Dvorak, Chopin, Liszt,
Rachmaninov, Ravel, Komitas*

18 février 2020 à 19h30
Salle Frank Martin, rue de la Vallée 3, Genève

Entrée CHF 20.-

IMPORTANT!

Dernier délai pour l'envoi d'articles et de communications à publier dans notre prochain numéro:

15 février 2020

En cas de retard, veuillez prendre contact avec la rédaction **AVANT** cette date.

ԺԸՆԵՒ ԵՒ ԼԵՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

PAROISSE DE GENEVE
REGION LEMANIQUE
SAINT-HAGOP
EGLISE APOSTOLIQUE
ARMENIENNE

Տ Օ Ն Ա Ց Ո Յ Ց ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՓԵՏՐՈՒԱՐ - ՄԱՐՏ 2020

- ԿԻՐԱԿԻ 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ** - ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ ԱՌԱՋԱԴՐՈՐԱՑ ՊԱՅՈՑ:
- ՀԱՐԱԹ 8 ՓԵՏՐՈՒԱՐ** - ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍ ԶՕՐԱՎԱՐԻՒ ԵՒ ՈՐԴՈՅ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻՆ:
- ՈՒՐԱԹ 14 ՓԵՏՐՈՒԱՐ** - ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋ:
- ԵՐԵՃՇԱԲԹԻ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ** - ՍՐԲՈՑ ԴԵՒՈՆԴԵԱՆՑ ԶԱՅԱԱՅԻՑ:
- ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՓԵՏՐՈՒԱՐ** - ՍՐԲՈՑ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԶՕՐԱՎԱՐԱՅՆ: ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՕԼ Ե:
- ԿԻՐԱԿԻ 23 ՓԵՏՐՈՒԱՐ** - ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ:
- ՀԱՐԱԹ 29 ՄԱՐՏ** - ՍՐԲՈՅՆ ԹԵՈՂՈՐՈՍԻ ԶՕՐԱՎԱՐԻՆ:
- ԿԻՐԱԿԻ 1 ՄԱՐՏ** - ԱՐՏԱՔՍՄԱՆ ԿԻՐԱԿԻ:
- ԿԻՐԱԿԻ 8 ՄԱՐՏ** - ԱՆԱՌԱԿԻ ԿԻՐԱԿԻ:
- ԿԻՐԱԿԻ 15 ՄԱՐՏ** - ՏՆՏԵՍԻ ԿԻՐԱԿԻ:
- ՉՈՐԵՃՇԱԲԹԻ 18 ՄԱՐՏ** - ՄԻՅԻՆՔ ՄԵԾ ՊԱՅՈՑ:
- ՀԱՐԱԹ 21 ՄԱՐՏ** - ԶԱՌԱՍՈՒՆ ՄԱՆԿԱՅՆ ՍԵՐԱՍՏԻՈՅ:
- ԿԻՐԱԿԻ 22 ՄԱՐՏ** - ԴԱՏԱԴՈՐԻ ԿԻՐԱԿԻ:
- ՀԱՐԱԹ 28 ՄԱՐՏ** - Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԴՐՈՂԻՆ՝ ՍՈՒՏՆ Ի ԿԻՐԱՊԻՆ:
- ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ** - ԳԱԼՍՏԵԱՆ ԿԻՐԱԿԻ

ՏԱՐԵՎԱՆ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ - ՔԵՐՄԵՍ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԾԽԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ

Ինչպես ամեն տարի՝ այս տարի եւս Շաբաթ 16 եւ Կիրակի 17 Նոյեմբեր 2019-ին, ժնեւի մէջ տեղի ունեցաւ տարեկան աւանդական քերմեսը: Գաղութիս եկեղեցասեր ու նուիրեալ տիկիներու զոհողութեան ու ժրաջան աշխատանքներուն շնորհիւ ունեցանք նիւթապէս ու բարոյապէս յաջողութեամբ պսակուած քերմէ մը: Նախորդ տարիներուն պէս այս տարի ալ գեղարւեստական յայտագրին մասնակցեցեան գաղութիս Սաւահին պարախումբի փոքրերն ու միջնեկները ուրախացնելով բոլոր ծնողներն ու ներկաները: Այս առթիւ Սուրբ Յակոբ եկեղեցւոյ ծխական խորհուրդը եւ Յայրսուրբը կու գան իրենց խորին շնորհակալութիւնը յայտնելու բոլոր աշխատող նուիրեալ մեր տիկիներուն, կամաւորներուն եւ նուիրատուներուն :

KERMESSE ANNUELLE ORGANISEE PAR LE CONSEIL DE LA PAROISSE DE L'EGLISE ST. HAGOP DE GENEVE

Comme chaque année, cette année encore, notre kermesse traditionnelle a eu lieu le samedi 16 et le dimanche 17 novembre 2019 à Genève. Grâce au dévouement et au travail sans relâche des dames de notre communauté, la kermesse a pris fin couronnée de succès financier et de l'appréciation du public. La troupe de danse Sanahin a également participé au programme culturel.

Le conseil de la paroisse de l'église St. Hagop et le Révérend Père saisissent cet occasion pour présenter leurs remerciements à toutes les dames, volontaires et donateurs qui ont apporté leur précieuse participation.

ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲԻ ՏՕՆԸ ԵՒ ՍԱՐԿԱԲԱԳԱԿԱՆ ՁԵՆՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի 15 Դեկտեմբեր 2019-ին, Ս. Յակոբայ Մծբնայ հայրապետի տօնին առթիւ, որը նաեւ ժնեւի Սուրբ Յակոբ մայր եկեղեցւոյ անուանակոչութեան տօնն է, մատուցեցաւ Ս. եւ անմահ պատարագ Տեղապահ Յոգզ. Տ. Գուսան Վարդապետ Ալճանեանի կողմէ: Ս. պատարագի ընթացքին ձեռամբ Գերշ. Տ. Տարօն Եպս. ձերեճեանի տեղի ունեցաւ Սարկաւազական ձեռնադրութիւնը՝ ուրարակիր Խաչիկ Գարայակոբեանի:

Տօնին առիթով ներկայ էին Թօփալեան դպրոցի աշակերտութիւնն ու ուսուցչաց կազմը: Անոնք հայրսուրբին հրաւերով միասնաբար ու հրաշալի կերպով երգեցին Յայր մերը պատարագի ընթացքին: Պատարագի աւարտին Սրբազան հօր Նախագահութեամբ կատարուեցաւ Յոգեանգստեան պաշտօն եկեղեցւոյս բարերար՝ Յակոբ Թօփալեանի հոգւոյն համար: Ապա Յայկական կերողնի արահին մէջ տեղի ունեցաւ յատուկ ճաշկերոյթ ի պատիւ Բարեշնորհ Խաչիկ Սարկաւազ Գարայակոբեանի:

Պատրաստեց՝ Տէր Գուսան Վրդ. Ալճանեան

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D. Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch; www.centre-armenien-geneve.ch
Réalisation Maral Wurry

No. 46

Շվեյցարիայում 33 լիագոր ու արտակարգ դեսպան Անդրանիկ Յովհաննիսյանը դեկտեմբերի 18-ին Հայաստանի դեսպանատանը հյուրընկալեց Ժնևի Թոփալյան դպրոցի սաներին

Դեկտեմբեր ամիսը տոնական էր նաև Ժնևի «Թոփալյան» դպրոցի աշակերտների համար: Դպրոցի շուրջ հիսուն աշակերտներ հնարավորություն ունեցան տարեվերջյան տոները նշելու հայկական միջավայրում՝ «Հայ ապրիլ» կարգախոսով:

Դեկտեմբերի 15-ին՝ տոնական ուրախ տրամադրության ներքո, տեղի ունեցավ աշակերտների տարեվերջյան հանդեսը: Ամանորի տոնակատարություններով, վառ ու ուրախ գույների ներքո աշակերտները հրաժեշտ տվեցին 2019 թվականին:

Մի քանի օր անց՝ դեկտեմբերի 18-ին, տոնական տրամադրությունը շարունակվեց Շվեյցարիայում գտնվող հայկական դեսպանատանը՝ Հայաստանի մի փոքրիկ կտորի վրա: 33 արտակարգ և լիագոր դեսպան Անդրանիկ Յովհաննիսյանի և Նրա տիկնոջ՝ Մարինե Յովհաննիսյանի հրավերով «Թոփալյան» դպրոցի աշակերտները և ուսուցիչները հյուրընկալվեցին Շվեյցարիայում Հայաստանի դեսպանատանը:

Նրանց կատարմամբ հնչեց Հայաստանի ազգային հիմնը:

Երեխաներին ներկայացվեց Հ.Թումանյանի հեքիաթների տիկնիկային բեմականացումը:

Օրվա ամենասպասված պահը, թերևս, Ձմեռ Պապի ժամանելն էր: Նախքան նվերներ ստանալը՝ երեխաները Ձմեռ Պապի խնդրանքով արտասանեցին բանաստեղծություններ և երգեցին ամանորյա երգեր:

Դպրոցի աշակերտները և ուսուցիչները շնորհակալություն հայտնեցին պարոն Անդրանիկ Յովհաննիսյանին և Նրա տիկնոջը՝ նմանակերպ միջոցառում կազմակերպելու և հայապահպանության գործում իրենց մասնակցությունը ունենալու համար:

“Հայ ապրիլ”
Շնորհավոր Ամանոր և Սուրբ Ծնունդ

Տիրուհի Գալստյան

Euro Armenian Games 2020

Les équipes de volley et de basket s'entraînent pour préparer les jeux de Londres. Retrouvez les dates et lieux de ces derniers sur nos réseaux sociaux. *(Vous trouverez les liens en bas de page)*

Ceux qui ne participent malheureusement pas au voyage sont tout de même les bienvenus pour participer aux entraînements.

Ensemble partageons des moments exceptionnels autour du sport.

Prospections archéologiques
et épigraphiques en Arménie

**FROM STONE
TO DIGITAL**
SAMEDI 8 FEVRIER À 19H30
Centre Arménien de Genève
2 Chemin Lullin-1256 Troinex

Un avant-goût
de la conférence

Conférence donnée par
Armenuhi Magarditchian & Chahan Vidal-Gorène
Doctorants à l'Université de Genève et à l'École Nationale des Chartes

Samedi 8 février 2020 FROM STONE TO DIGITAL

Partez à la découverte de plus de vingt-cinq sites antiques et du haut Moyen-Âge d'Arménie.

Pendant 15 jours, des sanctuaires antiques et des lieux de culte chrétien ont été visités, afin de récolter les informations nécessaires pour documenter et enrichir le projet de thèse de M. Vidal-Gorène et de Mme Magarditchian.

Ils présenteront leurs recherches et vous illustreront le tout avec des photographies et des vidéos.

Ne manquez pas l'occasion de découvrir notre beau pays sous un autre angle.

Nous vous attendons nombreux le samedi 8 février au Centre Arménien de Genève à Troinex à 19:30

Rencontre avec notre ambassadeur

Le 15 décembre 2019 S.E. M. Andranik Hovhannisyán, ambassadeur d'Arménie en Suisse, a rencontré la communauté arménienne de Suisse au Centre arménien de Genève. L'événement était organisé conjointement par l'Ambassade et l'Union Arménienne de Suisse.

Au cours de la rencontre, l'Ambassadeur a évoqué les activités de l'Ambassade d'Arménie et a présenté les dimensions bilatérales et multilatérales de son travail. Il a évoqué les relations entre l'Arménie et la Suisse et a présenté les perspectives d'une future coopération. Il a souligné le rôle important de la communauté arménienne de Suisse et a appelé à développer les projets existants et à travailler en étroite collaboration avec l'Arménie sur de nouvelles initiatives.

Il a également parlé des priorités de la politique étrangère de l'Arménie et des défis actuels. Il a expliqué en détail les réformes que le gouvernement arménien met en œuvre actuellement et a souligné les récentes réalisations dans divers domaines en apportant quelques chiffres officiels publiés par les différentes organisations internationales.

La rencontre s'est prolongée par une séance de questions-réponses puis par un cocktail où les échanges se sont poursuivis.

